

XIII EVF. * SZAM 10
Csoj—Kolozvör, 1930
szeptember 10 Szerda
5690 EV - ELUL 17

TAXA POSTALÁ
PLATITE in NUMERAR
No 244.716/929

Ara 5 lej

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Strada Baron L. Pop (v. Brassai-
utca) 10, szám. Telefon: 9-77.

ELŐFIZETESI ÁRAK:

Egész évre 1150 Lej
Félévre 600
Negyedévre 320
Egy hónapra 110

KÜLFÖLDI
ELŐFIZETESI ÁRAK:

Egy óra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénznem).
Egy évre 10 dollár.

Hirdetnek tarifa szerint
vételnek fel.

Az Új Kelet az egyetemes erdélyi
és bánáti sajtóság politikai
napilap.
Munkánk utánnyom
nyomás megjelölésé-
vel meg.
Hirdetéseket nem kü-
ldünk megjelölésre sem

Ramasetter Robert
BUDAPEST

BUDAPEST

Disztr 2. II. e. 8.

SAJÓPOLITIKAI NAPILAP

Európai föderáció, avagy . . .

írta: Jules Sauerwein,
a Matin politikai főszerkesztője

Az európai gondolat alakulásáról el lehet mondani, hogy annak formája néhány hét óta teljesen megváltozott. A mikor a gondolat felvetődött és Briand szellemében formát kezdett ölteni, sokan azt hitték, hogy az európai föderáció soha nem lesz gyakorlati és reális valóság. Ilyen megállapításokat lehetett hallani:

— Itt van egy államférfi, aki már nagy hírnevet szerzett magának és életének utolsó éveiben olyan kezdeményezések élére állott, amelyek megvalósulása esetén nemcsak a nagy szónok és a nagy államférfi hírneve marad meg róla az utókor számára, hanem egyenesen az emberiség apostolává válik. Briand azt akarja, hogy unokáink a háború végleges kimulása után elmondhassák, hogy a béke megerősödését Aristide Briandnak köszönhetik. Akadnak olyanok is, akik Briand kezdeményezését minden szükségesség nélküli luxusfoglalkozásnak minősítették. Ezek a vélemények azóta radikálisan megváltoztak. Az európai föderáció terve egészen új megvilágításba került. Ha ma megkérdőznék az európai államok minisztereit és politikai publicistáit, azok legtöbbje ezt mondaná:

— Kiváló gondolat, igazán nagyszerű gondolat. Csak az a baj, hogy megvalósítása nehézségekbe ütközik.

Egyesek talán azt is állítják, hogy Briand felelős a nacionalista özönvízért, amely most Európát elönti és hogy Briand az európai gondolat felvetésével a tíz év előtt még háboruban lévő népek emlékeztetésére csak visszaidézte a régi sebeket és gyűlöletet. A népek — mondják — olyanok, mint az emberek. Gyűlölni is tudják egymást, de ha mind-egyik a maga útján halad, anélkül, hogy túlságosan törődne a másikkal, nincs közvetlen veszély. Ha azonban megértésre és megegyezésre szőlítjük fel őket, nagyon rossz tapasztalatokat szerzünk: kényszerítjük őket, hogy véleményüket körvonalozzák és ezzel öntudatukba idézzék azokat az okokat, amelyek miatt egymás ellen küzdenek.

Ezek a megfontolások semmit nem bizonyítanak az európai föderáció terve ellen. Ezek az érvelések csak azt igazolják, hogy az európai föderáció megvalósításának módja megváltozott, hogy az európai föderáció gondolatát kezdik komolyan venni, vitatkoznak fölötte, esetleg támadják is. Európa népei most hasonlóan a betegekhez, akik többféle kezelést állottak ki, anélkül, hogy meggyógyultak volna és akik számára most új orvos új módszert ír elő. Az egyik kijön a sodrából és hallani sem akar új kísérletezésről. A többiek azonban érzik, hogy meg kell változtatniuk életmódjukat, ha életben akarnak maradni.

Eppen ezért Briand, aki most végzi az utolsó simításokat népszövetségi beszédében, már egészen más helyzetben van, mint 1929 decemberében, amikor először fejtette ki gondolatát. Szalókiosijában, amely éppen a hóborította Alpok között robogott tova akkor, célzást tett előttem arra, hogy a Népszövetség ülésein olyan gondolatot fog a világba röpiteni, amelyet véleménye szerint az európai kormányok fognak továbbfejleszteni. Briand megtartotta szavát és a híres diplomáciai dejeuner-en a huszonhat európai kormány képviselője előtt fölvetette Európa föderációjának gondolatát a további megvitatásra.

Mi történt azóta? Politikai és lélektani szempontból az események egész sora játszódott le, amelyek megmagya-

A gazdasági koronatanács sürgős összehívását követeli az egyre nagyobb méreteket öltő mezőgazda- sági válság

Meg kell találni a módját az autonóm intézmények milliárdos deficitjeinek megszüntetésére

Hatvanötmilliárd lej adóssága van a romániai mezőgazdáknak

Bucuresti—Bukarest, szeptember 9. (Az Új Kelet tudósítójától.) A fővárosi sajtóban ismét egyre többet foglalkoznak az ország mezőgazdaságának helyzetével. A lapok megállapítják, hogy ez a nagyfotosszerű probléma *Madgearu* és *Manoilescu* miniszterek konkrét megoldási terveinek megalkotása óta teoretikus viták anyagává gyengült és annak ellenére, hogy a két miniszter reális programja keresztül ment a legfőbb gazdasági bizottságon, a minisztertanács is foglalkozott velük, majd vizsgálóbizottságok a gazdasági bizottsághoz, onnan pedig a Banca Nationala igazgatóságához és a jelzáloghitelbankhoz, majd széleskörűen állott be és nem történik semmi az egyesített miniszteri program megvalósítása érdekében.

Közben a krízis egyre súlyosbodik és olyan jelenségek ütnek fel itt is, ott is fejüket, amelyek a közrend szempontjából gondolkodásra kényszerítik mindenkit. A falusi lakosság még mindig 36 százalékos kamatozatot fizet, az adóárverések napirenden vannak és még a

legszükségesebb mezőgazdasági eszközöket is elviszi a végrehajtó. A román gazdasági kutatóintézet legutóbb statisztikát állított össze 7406 mezőgazdáról, aki az ország legkülönbözőbb részeiben 75.747 hektárnyi földet művel meg. Törpebirtokosok, kisgazdák és közép-birtokosok, akiknek gazdaságát 311 millió lej adósság és évi 72 millió lej kamat terheli. Ez a kamat átlag 23—24 százalékos mutató, de Bukovinában 35 százalékos is fizetnek. Ezek az adatok azt igazolják, hogy Manoilescu miniszter nem túlzott, amikor azt állította, hogy a romániai mezőgazdaságnak 65 milliárd lej adóssága van.

Ezeknek az adatoknak az alapján a bukaresti lapok, de különösen a *Curentul* megállapítják, hogy a gazdasági koronatanács összehívása elkerülhetetlen, mert közben a bajok egyre nagyobbak lesznek, ha gyökeres orvoslás nem történik. A Banca Nationala most gondolkodik azon, hogy leszállítsa-e a hivatalos bankrátát, amely a legmagasabb egész Európában. A szövetkezetek

esaki szalmájának tekintik az állam vagyonát és a költségvetés keretében milliárdos deficiteket kell folyton likvidálni. Az autonóm intézmények, élükön a vasutakkal, hasonlóképpen milliárdos deficiteket produkálnak minden esztendőben. A kincstár minden erejével ráfekszik az adófizetőkre és minden produktív tevékenységet egy a mezőgazdaságban, mint az iparban és kereskedelemben lehetetlenné tesz. A parasztnak elárverezik az ökrét és az ekéjét. A földművelés megszűnt rentábilis foglalkozás lenni, a kamatszóra virágzik, a külföldi hitelünk egyenlő a semmivel, mert az állami hatóságok nem respektálják vállalt kötelezettségeiket. Ezek mind olyan momentumok, amelyek azt bizonyítják, hogy komolyan szembe kell egyszer már nézni a reális helyzettel és sürgősen kielégítő megoldást kell találni az egyre aggasztóbb helyzetben. Ezt pedig csakis koronatanács keretében lehet megvalósítani az összes erőök bevonásával és együttműködésével.

rázzák Briand terve megvalósításának megváltozását. Az európai helyzet minden vonatkozásban kiéleződik. Három hónapig tartott a londoni konferencia, hogy a flotta nagyságának kérdésében megegyezést hozzon létre az öt tengerészeti világhatalom között. A kitűzött célt csak három nagyhatalom érte el és közülük csak egy európai. Ez az eredmény, bármennyire érdekes is, kétségtelenül meglehetősen szerény. Franciaország és Olaszország ugyan rövidlejárta flotta-építési szünetben állapodtak meg, mégis megkezdődött már közöttük a fegyverkezési verseny, amely a béke jövőjére nem nyújt kedvező kilátásokat. Mussolini abban a törekvésben, hogy bátorságát és erejét megmutassa, egész sor beszédet mondott, amelyekről legalábbis azt megállapíthatjuk, hogy Európa békés konszolidációját nem könnyítik meg.

Ezeknek a beszédeknek megvolt a visszhangjuk. Németországban gazdasági válság dühög, amely másfélmillió munkást tett kenyértelessé, akiket most az állam és a községek kénytelenek eltartani. A munkanélküliségnek ez a riasztó megduzzadása, amelynek tovább fejlődését nem lehet előre látni, Németországban a kétségbeesésnek és a dühnek a légtörést idézte fel, a neuraszténia egyik német, amely az egész német népet nyugtalanítja. A németországi szélsőséges pártok, amelyek a revánsháborút és a nemzetközi pénzügyi kötelezettségek visszautasítását predikálják, ebben a gazdasági válságban ideális propagandatalajra találtak. Egyre nagyobb sikereik, egyre inkább fenyegető beszédmódjuk, melyet ma már nemcsak Hitler részéről hallunk, Franciaországban erőteljes benyomást váltottak ki.

A francia nép nagy része, ama fontos érdekközösségek ellenére, amelyek a két ország között létrejöttek, bizalmatlanul kezdi figyelni Németország magatartását. Be kell vallanunk, hogy Fran-

ciaországot Németország magatartása néhány hónap óta komoly teherbíró próbának tette ki. Olaszország szomszédságában, ahol egy diktátor mindig csak háborúról és hódításokról szónokol és Németország szomszédságában, ahol megállapítható az erős jobbrafordulás és a nacionalizmus újjáéledése, Franciaország kénytelen fölismerni, hogy jogában van bizonyos övrendszabályok alkalmazása. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy Franciaország militárista állammá alakul át. Ez a helyzet csak azt a kívánást teremtette meg, hogy Franciaország területét minden meglepetéstől megvédje.

E helyzetre való tekintettel, amelyet Európán kívül kevésbé biztatónak ítélnék meg — bár Magyarországról, Ausztriáról és Bulgáriáról nem is emlékezünk meg — egyesek azt javasolták, hogy a nagy európai gondolat megvalósítását néhány évre halasszuk el. Ha ezt megtennők, úgy lemondanánk arról, hogy megakadályozzuk a legközelebbi háborút. A Népszövetség nem lesz elég erős ahhoz, hogy valamennyi egymással szembenálló hazafiaskodást sakkban tartsa. Ha lemondunk az európai államok valóságos egymásrautaltságának kiépítéséről, úgy csak öt-hat év áll rendelkezésünkre, hogy fönntartsuk az európai békét. Abban a helyzetben vagyunk, hogy nyilvánosságra hozzam Briand gondolatát, mivel jellemét és gondolkodását régóta ismerem.

Briand nem dilettáns gondolkodó és nem egyszerű jelszó-politikus. Briandot minden nap minden eseményéről informálják. Országáért érdeklődően messzemenő jelentőségű döntéseket kell hoznia. Nem szabad azt hinni, hogy Európa erjedése Briandot elkedvetleníti, avagy emiatt lemond tervének megvalósításáról. Ahe-lyett, hogy Briand azt mondaná: „Az európai föderáció majdnem szükségessé válik” — most ezt mondta: „Nézzétek csak, milyen szükségessé vált az euró-

pai föderáció”. Az a meggyőződése, hogy az esetben, ha a francia köztársaság elnöke 1922-ben megengedte volna cannesi tevékenységének folytatását, az európai föderáció gondolatát már nyolc évvel ezelőtt át tanulmányozták volna. Ez esetben azok a beteges nacionalizmusok, amelyek ma Európát nyugtalanítják, nem éledtek volna föl. A fölmerült akadályok ellenére Briand most Genfben újra elő fogja terjeszteni tervét. Amire ebben a cikkben célzok, azt a genfi tribünról fogja kifejtetni. Meg fogja érteni a jelenlévőket, hogy a következő kérdéskör van szó: háboru, avagy béke, — halál, vagy élet Európa számára.

Részletes javaslatai nagyon szerények lesznek: Két vagy három politikai, jogi és gazdasági bizottság megerősítését fogja indítványozni, valamint egy elnök kinevezését az első évre, akiknek az lesz a feladata, hogy a titkársággal együtt elvégezze az előkészítő munkákat. Valószínűnek tartom, hogy Briand ezt a feladatot nem fogja saját maga vállalni. Sokkal jobb lesz, ha az európai föderáció előkészületei semleges államban fognak megtörténni. Úgy politikai, mint földrajzi szempontból Dániát tartom a legalkalmasabb állammal, ahol szaktudósok segítségével elő lehetne készíteni az 1931. évi kongresszust.

Mindenekelőtt meg lehetne kísérelni, hogy nem lehet-e gazdasági vonatkozásban máris valamit cselekedni. Európát a következő alternatíva elé lehet állítani: az európai föderáció előkészítése, avagy új háború. . . . Azok a tárgyalások, amelyek néhány nap múlva Genfben megkezdődnek, annyira komolyak, sőt mondhatnám, tragikusak, hogy valamennyi európai államnak szem előtt kellene tartania, hogy nem álomról, utópiáról van szó, hanem egész Európa megmentéséről — történelmének talán legválságosabb időszakában.

1930 szeptember 10.
Aztán az új Kelet...
József...
Időjelzés, időjárásjel...
László dr. novellá...
A földkereső Csapi...
Nagy Jolán magya...
Régi magyar né...
Yelvyoktatás.
Trészletek. Gilbert...
Nebdal: A vincella...
Lehár: Friderike...
Álmán: A hollandi...
S: A Tavasz. Ziehr...
Schubert—Berté: H...
— egyveleg.
st. Rendező: Békef...
versenyeredmények.
tos időjelzés, időjár...
eni Kiss Lajos és...
k hangversenye.
evvezető Tolmácsol...
ALIA
hogy kell nézni,
t lehet
ban és költségben me...
akarítani,
van lehet
nyelvtanulás nélkül
szul megértett...
TÖL—OMAI...
HONTI REZSŐ
mint 520 ol... L 17
ára fűzve...
KELET könyvosztály...
Hirdetése...
idő vallásu német l...
két gyermek mellé...
an nyelven és zong...
épes ajánlatokat a ki...
zsídó uriháznál tel...
külön szobával, für...
al. Friedmann. B...
agy diaklányt teljes...
izr. uricsalád. Sim...
acné orth. kóser ve...
es tejesarnok Reg. P...
nyai ucca) 10 szám al...
használt tejneműek es...
— Ugyanott napo...
ivalytej házhoz száll...
észítése, művészies...
tírozás, valamint az...
ak izléses kivitel...
kézimunka-szalónj...
a, hogy hirdetései es...
enek, hirdessen az...
az Új Keletb...

Albérletben lakik a Népszövetség

Egykori fürdőszobákban működnek a sajtóirodák és egy étteremben ülésezik a Népszövetségi tanács

Genf, szeptember 9. Már évekként elzött kiirták a pályázatot a Népszövetség genfi palotájának építésére. A pályaműveket kiállították, meg is jutalmazták, azonban a tervezett monumentális palota felépítése még valahol a jövő messze távlatában késik. Addig pedig, amíg az építkezések megtörténnek, a Népszövetség nagy apparátusa, személyzete, magas résztvevői mind ideiglenes helyiségekben, ugyyszólván butorozott szobákban nyernek elhelyezést. Mert Genf városa nem volt berendezve arra, hogy ilyen nagyarányú nemzetközi tanácskozásoknak váljon állandó színhelyévé.

A Népszövetség ötvenhárom tagállamának a delegátusai a népszövetségi gyűléseket a nagy Reformációs térben tartják, amelyben valamikor Kálvin prédikált. Az a Kálvin, akinek kezétől származó szerelmes levelet Loucheur francia miniszterelnök olyan nagyon szeretett volna gyűjteményébe besorozni. A Reformációs térben kívül azonban az ennek a közelében fekvő Victoria-szálloda egy részét is kellett bérelni a Népszövetség számára.

A szálló bejáratán keresztül egyenesen az ülésterembe jutunk és már a belépésnél megállapíthatjuk, hogy a Népszövetség a legújabb idők minden komfortjával rendelkezett be és nem feledkeztek meg az állandó folyó melegvizről sem. A kétesucusi sisakjukkal némiképpen operettszerűen ható esendőzők között áll a groom és a portás, akinek a kabátját a hagyományos négy kules disziti: öccellenciája Gatchou Abate, Aethiopia delegátusa ezeket a kulesokat a Népszövetség jelvényének tartotta, míg meg nem magyarázták neki, hogy ezek a szállóportások nemes céhének a szimbólumai, míg a Népszövetséget azok a vörös rozetták jelképezik, amelyeket az urak, a franciák kivételével, a kabátjuk gomblyukában hordanak, Vacares uné asszony pedig a blúzán viseli.

A Baedeker a Victoria-szállót nem az elsőosztályú szállók között sorolja fel. A beavatlanok, amikor naponta olyan sok embert látnak beszállingózni a Victoria kapuján, könnyen sötét gyanút foghatnak e szálloda rendeltetését illetően, azonban ez a gyanújuk nyomban eltűnik, ha megpillantják Mrs. Swanwick angol delegátusnőt, akinek a megjelenése azonnal megnyugtatóan hat abban a tekintetben, hogy a helyiség erkölcsileg semmi kifogásolnivalót nem hagyhat hátra.

Az épület egyik szárnyában a sajtószolgálatot helyezték el. A sajtóirodákat néhány hálószoba és egy fürdőszobába szorították össze és — bármilyen hihetetlenül hangzik is — a népszövetségi paktumot és a veraillesi szerződést a fürdőszobákban helyezték el megőrzésre. Az épület másik szárnyán vannak a fogadótermek; a szálló dohányzó- és irodaszobáit alakították át erre a célra. Ezekben a szobákban alig van hely ötven ember számára, sokszor azonban ötszázán is összehívódnak bennük, mert a delegátusok szívesen csevegnek az újságírókkal, a nemzetközi politika muzáival. Itt azonban el mellettünk Albert Londres; André Maurois állandóan figyel, Hubermann Broniszláv pedig Schubert ural társalog. La Brière főtisztelendő ur, a Jézus Szive Társaság tagja, az építendő népszövetségi palota ünnepléses alapköveteléről beszél és álmódzik, mellette pedig Monsieur Le-gère orvos, költő, világotudó, egyben pedig Briand kabinetfőnöke áll és néhány újságíró előtt a Páneurópa-programot fejtegeti.

A Reformációs térben valóságos színházzá változott. A delegátusok a nézők az elnök és a szónokok pedig a színészek, akik a színpadon — az elnöki és szónoki emelvényen — debütálnak. A háttérben függöny van, a felvonások között frissítőket lehet kapni. A kezdetet három gongyütés jelzi és a sugó sem hiányzik, aki ebben az esetben a titkár nevet viseli és aki az

elnöknek megadja a nélkülözhetetlen figyelemzetéseket és tanácsokat az ülés vezetésére.

A Népszövetségi Tanács és a bizottságok tárgyalásai a Genfi tó partján fekvő egyik elsőrangú szállodában folyik le. A bizottságok az egykori teázó termekben üléseznek; az ötödik bizottság mellett tekintélyes számban ülnek angol és amerikai hölgyek, akik úgy surrannak be az ülésekre, mintha randevura lopóznának. Minden táveső feljük irányul és Genfben a nők le-sütött szemmel beszélnek erről a bizottságról, amely a Népszövetség tiltott gyümölcse: ez a bizottság foglalkozik a leánykereskedelmével. Azok a beszélők, amelyeket ennek a bizottságnak az ülésein elhangzanak, egyáltalán nem valók fiatal leányoknak, de azért mégsem olyan érdekesek, mint amilyennek egyesek gondolják.

Maga a Népszövetségi Tanács, amely a nagy hatalmak képviselőiből és a kis nemzetek megválasztott reprezentánsaiból áll, az étteremben tartja üléseit. Minden államférfinak legalább egy tuca ismeretlen tisztelője van Genfben, akik az ülések idején az étterem ablakai alatt sétálnak és várják, hogy ideáljuk hangjának foszlányai a nyitott ablakokon kiszűrődjenek és izgatottan lesik, hogy mikor jön ki az ülésről a Nagy Férfi. A szálló kertjéből nézve ezek a hölgyek divatruhájukban úgy hatnak, mint az eljövendő Európai Egyesült Államok majdani zászlajának szinkaosza. Eb-

ben a pillanatban éppen egyik nagy államférfi tart unalmas beszédet, amely mellett az összegyűlt politikai nagyságok szempillái ölmosakká válnak.

A kertben élénk flört folyik. Delegátusok, újságírók és titkárok turbékolnak mint a galambok és álmódzva tekintenek a Genfi tó vizére. Egy francia lap munkatársa meleg román-cot énekel egy egészen csinos kínai kisasszony fülébe, amiből a mandula-szemű szépség egy szót sem ért, mindamellett azonban elbályolva mosolyog. Az egyik sarokban az ősz Apponyi ül, mellette pedig Lord Robert Cecil, a politika másik veteránja. A Népszövetségről beszélgetnek.

— Öt év mulva — mondja Lord Cecil — felépül a Népszövetség palotája. Vajjon meglátjuk-e ezt mi, öregek? A Népszövetségnek eddig, mint számos fiatal házaspárnak, butorozott szobákban kellett eltöltenie mézes-heteit, mert nem volt lakása, azonban eddig még minden egészen jól ment. Nem gondolja?

— Valahogy így van — feleli a másik agg államférfi —, azonban a civódások, amelyek eddig megzavarták a nagy békességet, nem nagyon emlékeztetnek a mézeshetekre.

Ezen azután mind a ketten jóízűen mosolyognak, de Lord Robert Cecil bizakodva jegyzi meg:

— Azért mégis azt hiszem, hogy a Népszövetség mézes hetei örökké fog-

Egy rejtélyes gonosztevő banda óriási mennyiségű gyorsanölő mérget rabolt el a berlini állami gyógyszerárból

Berlin, szeptember 9. Az Elsasserstrassen lévő állami gyógyszerárban ma betörők jártak. A gonosztevők a mérgezőszekrény tartalmát teljesen kiürítették s nagymennyiségű sztrichnint, ciankálit és más gyorsanölő mérgeket

vitték magukkal, míg a kábítószerkelet visszahagyták. A betörők feltörték a készpénztárat is, de a pénzhez nem nyúltak. A titokzatos bűnösök után nagy apparátussal indult meg a nyomozás.

A németországi választások főhadiszállásán

Félmillió német polgár fog hivatalos minőségben a birodalmi választásokon szerepelni — Harom millió márkájába kerül az országnak a választás

Berlin, szeptember 9. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A német Reichstagba való választásokig már csak néhány nap választ el. A választási főirodában, amely a Kurfürstendammon lévő régi főposta helyiségében működik, nagy élet zajlik. Itt futnak össze a hatóságok, pártok, az országgrési kormányok, a hivatalok és hatóságok jelentései, innen történik a választás hivatalos irányítása éspedig Wagemann professor, a statisztikai hivatal elnökének vezetése mellett. Az elmúlt választásokot szintén Wagemann irányította az összes pártok kifogástalan megelégedésére. Mellette dolgozik a birodalmi választási bizottság (Reichswahlauausschuss), melynek feladata a pártok választási javaslatainak megvizsgálása, a listák revíziója és minden ezzel összefüggő tevékenység.

Nem könnyű ennek a bizottságnak a munkája. Több mint ötezer jelöltnek nevével, foglalkozását, lakhelyét és pártállását kell megállapítani és kivizsgálania, vajjon van-e passzív választójoga.

68.000 választó helyiség

A választások végrehajtása az egyes országgrészek kormányainak a feladata. Nekik kell rendelkezésre bocsátani a választási helyiségeket, nekik kell gondoskodniuk a szavazócédulákról és borítékokról. Óriási apparátust igényel mindez. Hatvannyolcezer helyiséget kell a birodalomban erre a célra előteremteni, mindegyikben legalább hat hivatalos egyént (egy elnököt, egy jegyzőt és négy ülnököt). Ehhez igénybe veszik még a magisztrátusok tisztviselőit, faluhelyeken az esküdteket és számos más

MÁRTONFFY GYULA

szücs és szörme üzletét

(Azelőtt Mártonffy Testvérek) a Cui, Piața Unirii 20 szám alól Strada Memorandului (Unió-ucca) 6 szám alá helyezte át.

Dus választékban áll b. vevőim rendelkezésére a legújabb divat szerint készült szörme-áru raktáram. — Árui a legjobb minőségű kül- és beföldi anyagból izléses kivitelben készülnek. — Megrendelések, átalakítások és javítások leggyorsabban, legjobb kivitelben, szolid árak mellett eszközöltetnek.

Saison kezdetére való tekintettel árainból 20 százalék kedvezményt adok

Mielőtt szörme szükségletét beszerezné, áruiról és azoknak szolid árairol kérem meggyőződni

Angol intézet „SPERANȚA”
Angol Internátus

Felsőbb leánynevelő
iskola Bukarest

Str. Negustori 6-8

Különös figyelemmel az angol, francia és német nyelvre.

Sportak: Tennis, volloy-labda, stb.

Kérésére prospektus küldetik

egyént, úgy hogy a választások alkalmával körülbelül egy félmillió német polgár fog hivatalos minőségben szerepelni.

A választások hivatalos költsége: a helyiségek bére, a szavazócédulák nyomtatása, a plakátok, a fizetett segéderők kerekén hárommillió márkára (120 millió lejre) rúgnak. Negyvenegymillió szavazója van Németországnak, mind-egyik szavazóra tehát a költségekből 8 pfennig esik. A kiadásokat a birodalmi kormány fedezi éspedig az országgrészek kiadásait teljes egészében, a községeket pedig négyötödében.

Kortések, nyomdászok, bökversírók

A választási bizottság, amely itt működik, nem foglalkozik a választások előkészítésével. A papírgyárak és nyomdák, a vendéglősök, akik helyiségeiket a választások számára felajánlják, kortések, akik szónoki tudásaikat kínálják föl, organizátorok és bökversírók és a sok önjelölt mégis ide tódul, ahol természetesen nem kapnak semmiféle biztatást, hanem megjelölik számukra az illetékes fórumokat, ahol talán nem hiába jelentkeznek.

A birodalmi választási hivatal főadata abból áll, hogy közvetlenül a választások után az eredményt a lehető leggyorsabban állapítsák meg minden kétséget kizáró módon és minden egyes részleteredményt vizsgáljanak ki helyessége szempontjából.

Akiket több helyen választottak meg

A jelentések a választásokról ide futnak össze éspedig először telefon útján, majd sürgönyt küldenek és végül expresszlevélben közlik a pontos eredményt. Ez a háromszoros jelentés nagyon jól bevált, mert ilyen módon föl lehetett fedezni az esetleges hibákat. A leadott szavazatokon kívül a választást levezető elnökök közlik még a kerületekben megválasztott képviselők neveit és számát. A fennmaradó szavazatok összeszámolását a birodalmi választási bizottság ejti meg. Ugyanez a bizottság közli a birodalmi listán választott képviselőkkel, hogy megválasztották őket és megkérdi, vajjon elfogadják-e a választást vagy sem. Ha valakit több helyen választottak meg, akkor ide jelenti, hogy melyik mandátumot fogadja el, mert különben érvénytelen a választás. Az „előzetes” hivatalos választási eredmény a választást követő vasárnap utáni kedden kerül nyilvánosságra, jóllehet már hétfőn reggel hozzávetőleg tudni lehet, hogy kiket választottak meg.

A birodalmi választási hivatal főmunkájának lebonyolítása érdekében hatvan tisztviselőt vonak be a munkába. A birodalom minden részéből hatalmas ládákban érkeznek meg a listák, jegyzőkönyvek, formulárok és az összes szavazócédulák, melyeket az egyes választási helyiségek vezetői érvénytelenítettek. Ezt a roppant anyagot rendezik, azután betérjesztik a választást felülvizsgáló bíróságnak, amely körülbelül husz ülésben tartozik a vitás kérdésekkel foglalkozni. Hogy milyen hatalmas munkát kell elvégezniök, látható abból, hogy az utolsó választások alkalmával több száz ezer cédulát kellett érvényességük szempontjából kivizsgálni. Huszret ezek közül utólag legalizáltak.

A BUDAPESTI EGYETEMI TEMPLOM KRIPTAJÁBA TEMFTIK VASS MINISZTERELNÖKHELYELETTEST. Budapestről jelentik: Az elhunyt Vass József dr. miniszter koporsóját Seredy Jusztinián bitoros, hercegprímás szenteli be. A kormányzó és a miniszterek az elhalt miniszter edesanyjához, öz. Vass Jánosnéhoz részvétliratokat intéztek. Vass Józsefet az egyetemi templom kriptájába helyezik örök nyugalomra Kiszaludy Strobl Zsigmond szobrászművész tegnap elkészítette az elhunyt miniszter halotti maszkját.

A KÖNYVPIAC ÚJDONSÁGAI AL-LANDOAN KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTALYÁBAN.

Teán, Ma
badacsony
Ghiță
Costa

Stewart kö-
Costachescu
ki fogják zá-
ezelőtt kama

Bádacini—Ba
(Az Uj Kelet
somlyón, a ban
dr. Coroian ké-
nepségek főre-
— Maniu mi-
látja az urakat
este hét órakor
ház előtt várja

Hét óra után
niu-ház előtt C
székel kocsjába.

— Mint a kö-
re, úgy illik, h
sajtó elszállítás
solyogva és az
badacsonyi plát
pentinnek. Az u
van és így — n
szerződésről kez

Stew
sem
dés

— Azt mond
Stewarték be ak
... hogy a szerz
megszétek... h
elégé komoly.
kormány kényte
dést...

A közlekedési
kendőt cserél é

— Stewarték
egyetlen pontj
nem valószínű,
az államot... és
ról egyelőre nem
háznak ezen a
Westminster-ba
hogy a bank vá
kálátok finansi
bemutatják, az
munkálátok a b
uton. Ha nem
szerződést. Am
lyét illeti: az a
köztisztviselthe
ban, bankja ped
pénzintézeteknek

— Miért akko
zódés körül? H
bukaresti sajtó
— Ennek lehe
és olyanok is tal
ban ismernek...

— De Minisz
brassói utvonall
mániái ut-proble

Egymil
értékü

— A Stewart
hátszázmillió le
bél építeni tudu
csinálni. A többi
tárnak kelle gon
nyira jut, hogy
főbb utvonallaka

A sofförünk s
te a Maniu-kur
kell forduljunk
arra is, hogy a
deklódjem.

Szakad
kat kel

— Ezt a kérdé
mányozza most
kell eszközölni
takarításokat.
is, a személyzet
CFR a mai rette
re azonban a k
lán dolgoznak,
tendőről még mi
képet alkotni...
ni végül pontosa
A személyszállit
hogyan csökken
vezmények meg
forgalmat és a
még mindig nag
hogy a szárnyv
kat vezessünk be

Teán, Maniu miniszterelnök badacsonyi kuriáján

Ghiță Crișan: Szó sincs a CFR bérbeadásáról...

Costachescu: Remélem, hogy a diákok tanulni fognak és nem kényszerítenek bennünket büntető szankciókra...

Stewart köztiszteltben álló gentleman — mondja a közlekedésügyi miniszter Costachescu jónak tartja a baccalaureatust és bejelenti, hogy az egyeteméről ki fogják zárni a rendbontókat — Pop-Csicsó pedig szeretett volna 20-30 évvel ezelőtti kamara elnök lenni...

Bădăceni—Badacsony. szeptember 9. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Szilágy-somlyón, a banketten, odajön hozzánk dr. Coroian képviselő, a Barnutiu-ünnepségek főrendezője:

— Maniu miniszterelnök ur szívesen látja az urakat teára Badacsonyban, este hét órakor... A somlyói Maniu-ház előtt várja Önöket az autó.

Hét óra után néhány percel a Maniu-ház előtt Crișan alminiszter betesékel kocsijába.

— Mint a közlekedésügyek minisztere, úgy illik, hogy én gondoskodjam a sajtó elszállításáról... — mondja mosolyogva és az autó nekirugaszodik a badacsonyi platóra vezető nyaktörő szerpentinnek. Az út nem a legjobb karban van és így — nolens volens — a Stewart szerződéséről kezdünk beszélni.

Stewarték egyetlen pontját sem szegték meg a szerződésnek

— Azt mondják, miniszter ur, hogy Stewarték be akarják csapni az államot... hogy a szerződés több pontját máris megszték... hogy a Stewart-ház nem eléggé komoly... és last not least — a kormány kénytelen felbontani a szerződést...

A közlekedésügyek alminisztere nyakendőt cserél és mosolyogva válaszol: — Stewarték egyelőre a szerződés egyetlen pontját sem szegték meg... nem valószínű, hogy be akarják csapni az államot... és a szerződés felbontásáról egyelőre nem volt szó... A Stewart-háznak ezen a héten be kell mutatni a Westminster-bank garancia-levelét, hogy a bank vállalja az utépítési munkálatok finanszírozását. Ha ezt a levelet bemutatják, azonnal megkezdődnek a munkálatok a bukarest—brassói országúton. Ha nem... akkor felbontjuk a szerződést. Ami pedig Stewart személyét illeti: az angol alsóház tagja és köztiszteltben álló személyiség Angliában, bankja pedig egyike a legjobbnévű pénzintézeteknek.

— Miért akkor ez a nagy zaj a szerződés körül? Hiszen csaknem az egész bukaresti sajtó támadja Stewartot...

— Ennek lehetnek politikai okai — és olyanok is talán, amelyeket Önök jobban ismernek...

— De Miniszter ur — a bukarest—brassói útvonallal nincs megoldva a romániai ut-probléma...

Egymilliárd hatszázmillió lej értékű utat épít a Stewart

— A Stewart-szerződés egymilliárd hatszázmillió lejről szól. Amennyit ebből építeni tudunk, annyit meg fogunk csinálni. A többitől az autonóm utpénztárnak kelle gondoskodni... Talán annyira jut, hogy legalább megjavítsuk a főbb útvonalakat.

A söfförünk szerencsésen eltévesztette a Maniu-kuriához vezető utat, vissza kell fordulnunk és így marad idő még arra is, hogy a CFR deficitje iránt érdeklődjem.

Szakadatlanul megtakarításokat kell eszközölni a vasútnál

— Ezt a kérdést *Manoilescu* ur tanulmányozza most... Megtakarításokat kell eszközölni a vasútnál, nagy megtakarításokat. Az anyagi kiadásoknál is, a személyzetnél is... Nem bírja el a CFR a mai rettenetes terheket. Egyelőre azonban a könyvelés rendbehozatalán dolgoznak, mert az elmúlt tíz esztendőről még mindig nem tudunk tisztá képet alkotni... És meg akarjuk ismereni végül pontosan a mérleg két oldalát. A személyszállítás deficitjét kell valahogyan csökkenteni. A week-end kedvezmények megnövelték a nyáron a forgalmat és a bevételeket, de a hiány még mindig nagy. Most azon dolgozunk, hogy a szárnyvonalakon motorvagonokat vezessünk be a lokomotívok helyett.

Olesőbbak is, gyorsabban fognak menni... Ez természetesen csak egyik része a problémának. Az elv mindenekelőtt: megtakarítás és megtakarítás...

— Nem segítene a vasuton a koncesszionálás?

— Hogy segítene, vagy sem, a mindenestre vitatható. Az állam azonban mai helyzetében nem gondolhat a bérbeadásra és arról sincs szó, hogy felfüggeszük a CFR autonómiáját.

Az autó befurja magát a kuriához vezető lugasba. A ház előtt *Boila* Romulus szenátusi alelnök, *Pop Ionel* dr. képviselő fogadják a meghívottakat. A kormány tagjai hivatalosak a teára, a törvényhozó testületek elnökei és a Maniu-ház néhány intímabb híve. Koromsötét este van már. A ház terraszán és bent a vendégszobában dusan megrakott asztalok. Néhány petróleumlámpa pislákoló fénye világít és reverendás kispapok gyertyákat igazgatnak el az asztalokon. A lugasban elbujtatott énekar buszszereplőket intonál — piano, természetesen — és a szünetekben tücskök kara szórakoztatja a vendégeket és tekintet nélkül azoknak társadalmi pozíciójára — fortissimo. Egy kicsit misztikus és nagyon romantikus kép ez, különös hangulatra inspirálja a szemlélőt... *Pop-Csicsó* Istvánt például határozottan jó hangulatra. Az asztalfőn ülő veterán politikus legmagasabb megelégedésének ad kifejezést a pohárban gyöngyöző badacsonyi bor fölött.

— A mai nap nagyon szép volt — mondja. Be szeretnék csipni egy kicsit. Aki inni akar, jöjjön ide mellém...

Jelentkező akad természetesen.

A házigazda: *Maniu* miniszterelnök a szoba egyik sarkában családijával diszkurál. A másik sarokban *Vaida* belügyminiszter tárgyal behatóan a máramarosi prefektussal. *Costachescu* közlekedésügyi miniszter ezalatt vígan falatozik az asztalnál: véletlen úgy hozza magával, hogy éppen mellette kapok helyet.

— Ujságíró? — mondja a bemutatkozás után. Borzadok az ujságíróktól. A hajamszála az égnek mered, ha csak említeni hallom ezt a szót, hogy: ujságíró. Engem folyton támadnak a lapok. De mind — kivétel nélkül. A barátaim szoktak figyelmeztetni rá, mert én nem érek rá lapokat olvasni...

A Maniu-kuriában, gyertyafény mellett nem lehet megkérdezni, bár szeretném nagyon: azért borzad az ujságíróktól, mert támadják, vagy azért, mert nem szereti őket...? Mindegy, a beszélgetés megindult közöttünk és tudom bizonyosan, hogy ebből interjú lesz...

— Miniszter ur — mondom — a kolozsvári Regina Maria leányiskolában halomra buktatták a kisebbségi jelentéseket. Harminc zsidó kislányból alig három ment keresztül... Mit csinálnak most ezek a szerencsétlen gyermekek?

— *Hát menjenek a zsidó iskolába!* — Zsidó iskola nincs Kolozsváron... Volt, de megfosztották a nyilvánossági és az élethez való jogától...

Costachescu először meglepődve néz reám, aztán bólint a fejével.

— Igen, emlékszem. Meg fogom mindenestre vizsgálni az ügyet, hogyan helyezhetők el iskolában a felvételi vizsgán megbukott leányok. Sajnos, az

A közoktatásügyi miniszter jónak tartja az érettségi rendszert

— A nyolcadik osztályt visszaállítják-e miniszter ur — vagy marad az egyetemi előkészítő év? — kérdezzük ezután.

— Ez pénzügyi kérdés. Ha meglesz a szükséges 71 millió lej, akkor visszacsatoljuk a középiskolákhoz az előkészítő évet. Ha nem — marad minden a régi.

— És a baccalaureatus?

— A baccalaureatusi törvény jó, csak a vizsgáztató bizottságok nem állanak mindenütt hivatalos magaslátán. Egyes bizottságok valóságos antididaktikus módon teljesítették kötelességüket. A helyzet azonban javul, a törvény egyre jobb eredményeket produkál...

A közoktatásügyi miniszter ezután az egyetemi oktatásra fordította a beszélgetést:

— Már a legfőbb törvényhozási tanács előtt van az új törvény — mondja *Costachescu*. Összel az első, megjavításra kerülő javaslatok között lesz. Az új törvény pontosan megvonja mindenekelőtt is az egyetemi autonómia határvonalát...

— és a szünetekben tücskök kara szórakoztatja a vendégeket és tekintet nélkül azoknak társadalmi pozíciójára — fortissimo. Egy kicsit misztikus és nagyon romantikus kép ez, különös hangulatra inspirálja a szemlélőt... *Pop-Csicsó* Istvánt például határozottan jó hangulatra. Az asztalfőn ülő veterán politikus legmagasabb megelégedésének ad kifejezést a pohárban gyöngyöző badacsonyi bor fölött.

— A mai nap nagyon szép volt — mondja. Be szeretnék csipni egy kicsit. Aki inni akar, jöjjön ide mellém...

Jelentkező akad természetesen.

A házigazda: *Maniu* miniszterelnök a szoba egyik sarkában családijával diszkurál. A másik sarokban *Vaida* belügyminiszter tárgyal behatóan a máramarosi prefektussal. *Costachescu* közlekedésügyi miniszter ezalatt vígan falatozik az asztalnál: véletlen úgy hozza magával, hogy éppen mellette kapok helyet.

— Ujságíró? — mondja a bemutatkozás után. Borzadok az ujságíróktól. A hajamszála az égnek mered, ha csak említeni hallom ezt a szót, hogy: ujságíró. Engem folyton támadnak a lapok. De mind — kivétel nélkül. A barátaim szoktak figyelmeztetni rá, mert én nem érek rá lapokat olvasni...

A Maniu-kuriában, gyertyafény mellett nem lehet megkérdezni, bár szeretném nagyon: azért borzad az ujságíróktól, mert támadják, vagy azért, mert nem szereti őket...? Mindegy, a beszélgetés megindult közöttünk és tudom bizonyosan, hogy ebből interjú lesz...

— Miniszter ur — mondom — a kolozsvári Regina Maria leányiskolában halomra buktatták a kisebbségi jelentéseket. Harminc zsidó kislányból alig három ment keresztül... Mit csinálnak most ezek a szerencsétlen gyermekek?

— *Hát menjenek a zsidó iskolába!* — Zsidó iskola nincs Kolozsváron... Volt, de megfosztották a nyilvánossági és az élethez való jogától...

Costachescu először meglepődve néz reám, aztán bólint a fejével.

— Igen, emlékszem. Meg fogom mindenestre vizsgálni az ügyet, hogyan helyezhetők el iskolában a felvételi vizsgán megbukott leányok. Sajnos, az

A közoktatásügyi miniszter jónak tartja az érettségi rendszert

— A nyolcadik osztályt visszaállítják-e miniszter ur — vagy marad az egyetemi előkészítő év? — kérdezzük ezután.

— Ez pénzügyi kérdés. Ha meglesz a szükséges 71 millió lej, akkor visszacsatoljuk a középiskolákhoz az előkészítő évet. Ha nem — marad minden a régi.

— És a baccalaureatus?

— A baccalaureatusi törvény jó, csak a vizsgáztató bizottságok nem állanak mindenütt hivatalos magaslátán. Egyes bizottságok valóságos antididaktikus módon teljesítették kötelességüket. A helyzet azonban javul, a törvény egyre jobb eredményeket produkál...

A közoktatásügyi miniszter ezután az egyetemi oktatásra fordította a beszélgetést:

— Már a legfőbb törvényhozási tanács előtt van az új törvény — mondja *Costachescu*. Összel az első, megjavításra kerülő javaslatok között lesz. Az új törvény pontosan megvonja mindenekelőtt is az egyetemi autonómia határvonalát...

Costachescu miniszter nem mondta ki, de alighanem azok ellen irányul ez a törvény, akik évtizedeken keresztül ellaknak a diákotthonokban és a kiknek tevékenységéről legkevésbé az egyetemek tudnának felvilágosítással szolgálni. És ha már itt tartunk, fel-említem a közoktatásügyi miniszternek, hogy híre szerint az őszi hónapokban ki fognak ujulni a diákzavargások.

A közoktatásügyi miniszter nem fog eltérni rendbontást

— Zavargások? Közvetlenül az egyetemi év megnyitása előtt megbeszélést fogok tartani az összes egyetem rektoraival. Meg fogjuk beszélni azokat az intézkedéseket, amelyek révén az egyetemeken belül megakadályozható lesz minden rendbontás.

És ha az egyetemek falain kívül történnek rendbontások, akkor a büntetőket az érvényben lévő törvények fogják sújtani. Ebben az esetben is fel fogjuk hívni az egyetemi szenátusokat, hogy alkalmazzanak szankciókat a zavargókkal szemben. Röviddel ezelőtti rendeletileg tiltottam meg, hogy középiskolás tanulók politikai alakulatokban résztvegyenek (A vasgárdáról van szó. Szerk.) Nem mindenütt alkalmazkodtak ehhez az utasításhoz, mire 8 tanulót kizárattam az ország összes középiskoláiból. A szülők észretértek és most már ők maguk tartják vissza gyermekeiket. Azóta egyetlen jelentést sem kaptam a rendbontásokról, hogy a középiskolások politizálnak.

— Remélem azonban, hogy az egyetemi hallgatók okosak lesznek, tanulni fognak és nem fognak bennünket arra kényszeríteni, hogy büntető szankciókat alkalmazzunk velük szemben.

Reméljük...

— Még csak egyet akarok kérdezni, Miniszter ur: a román állam milyen iskolapolitikát folytat a kisebbségekkel szemben — az Ön meglátása szerint?

Costachescu gondolkodás nélkül válaszol:

Nem kell a kisebbségek asszimilációja

— A mi iskolapolitikánk a törvényességen alapszik. Respektáljuk a kisebbségek kulturális jogait, nem akarunk senkit sem erőszakkal elasszimilálni, de nem is kell nekünk a kisebbségek asszimilációja. Biztosítjuk a társadalmi egyenlőséget a törvények keretein belül, akár tetszik ez a kisebbségeknek, akár nem. Amióta én állok a közoktatásügyi tárca élén, a kisebbségi panaszok a zéróra redukálódtak. A kisebbségi reprezentánsok rendszerint megelégedetten távoznak el a minisztériumból, de az egyik kisebbségi párt mégis beperelt Genfben...

A közoktatásügyi miniszter előveszi óráját.

— Negyedtizenegy! Az asztalnál csak ketten maradtunk és *Pop-Csicsó* István, aki egyedül iddögöl az asztalfőn. A többieknek egyrésze már vissza ment Somlyóra, egy másik része pedig a terraszon szivja a balzsamos levegőt és hallgatja, hol a belényesi énekesek, hol pedig a badacsonyi tücskök karát. A gyertyák is tövig égtek... Csönget a telefon és a miniszterelnöki szalonkocsi postahivatala jelenti Csuesáról, hogy a belügyminisztériumtól érkező jelentések szerint az egész országban esend volt... A vendégek szedelőzködnek. A miniszterelnök Badacsonyban marad családijával, a vendégek azonban indulnak. *Pop-Csicsó* István különösen érzékeny bucsút vesz a társaság hölgytagjaitól és felsóhajt: — Hej, ha husz-harminc évvel ezelőtti kamarai elnök lettem volna...

Általános derűtlenség fogadja az elnöki bejelentést és pár perc múlva az utolsó autó is elhagyja Badacsonyt.

Kasztner Rezső

— Likvidálás előtt áll az északfrancia országi sztrájk. Párizsból jelentik: Az északfranciaországi sztrájk likvidálása érdekében holnapra összehívták a sztrájkban résztvevő munkásságot nagy gyűlésre. Valószínű, hogy a nagygyűlés elfogadja a munkaügyi minisztérium közvetítő javaslatát s a csaknem hat hetes sztrájk megszűnik.

Simon Dubnow hetven éves

Szeptember 24-én Simon Dubnow, korunk reprezentatív zsidó történész betölti hetvenedik életévét.

Dubnowot a német kulturájú zsidóság csak a háború után ismerte meg. A mi historikusunk Graetz volt, aki a zsidó történelemben csak a szellemiséget ismerte el, a zsidóság, mint tömeg szerinte szociális szempontból csak objektum volt. Dubnow beállított sága igazabb és életrevalóbb, az ő szociológiai történelemszemléletével a zsidó népben szubjektumot lát, élő és éltető energiákat, népet, amelynek alakító és termékenyítő hatása volt a világ társadalmi fejlődésében.

Ebből az irányvonalból Dubnow politikai programot fejlesztett. Már 1906-ban Oroszországban megalapította a Zsidó Néppártot, amely a „folkizmus” zászlaja alatt hirdette, hogy a zsidóság egy történelmi és kulturális csoport, amely nem képez államot az államban, hanem népet a népek között és nem igyekszik politikai autonómiára, hanem csak kulturális önrendelkezésre. Mikor ezt a koncepcióját kifejlesztette, akkor még ő maga a zsidó állam eszmét időszerűtlennek és gyakorlatiatlanak tekintette. Ujabbban a palesztinai ujjáépítést a leghatározottabban propagálja és az össz-zsidóság föladatainak tekinti.

Simon Dubnow (polgári néven: Senyon Markovics) 1860-ban született a Mohiler melletti Ustislawe községben. Fiatal korában a Russki Jevrei, Woschod és a héber Hasiloach című folyóiratokban tette közzé monografiáit Sabbataj Cviról, Jakob Frankról és a chaszidizmus megalapítóiról. De csak a lengyel, litván és oroszországi zsidók történetének megírása és megjelenése után figyeltek föl rá.

Nagy tisztelettel viseltették ama német nyelven író zsidó történészek iránt, akik nem Graetz beállítottságában kezelték a zsidó históriát. Sajtó alá rendezte Baek és Brann oroszra fordított zsidó történelmi műveit. Közéjük egy nem kötetes zsidó történetet írt, amely alapját képezte annak a tizkötetes zsidó történelemnek, amely ma már közléken forog és a modern zsidó történelmet utat egy standard-műve. Nemcsak az anyaggyűjtés és kiválasztás egy mestere hanem a nagygyógy stilszta, aki könnyed, finom előadásban adja elő a legnehezebb történelmi problémákat.

Dubnow történet-felfogása szerint a történelmi környezet és a nemzeti centrumok hegemoniája az a két döntő tényező, amely egy népet fejlődésében előbbre visz. A zsidó történelem szempontjából két nagy időszakot különböztet meg: a keletit Palesztinában, Szíriában, Mezopotámiában és Észak-Afrikában lévő centrumaiban és a nyugatit, amelynek színtere Európa és amely a következő stádiumokból áll: az arab és keresztény Spanyolország nemzeti hegemoniája (a 11-14-ik században), a német zsidóság (a 13. és 14-ik században) és a német és lengyelországi hegemonia a 16. és 18-ik században. A legújabb történelemben (1789-1914) a német zsidóság

Jarosláv Hasek:

Infanterist Svejk

Viszontagsági a nagy háboruban I.

A világháború egyetlen humoros, satirikus regénye, amely méltán sokakozik világirodalom halhatatlanná vált humoros művei közé. Három film és több színdarab készült ebből a regényből, amelyben Svejk, aki olyan bolond, hogy már bölcsnek is elmeget, mond véleményt emberekről, intézményekről, de úgy, hogy a könnyű bugyan ki a kacagástól és nevetéstől.

Ara 95 lej

KAPHATÓ AZ UJ KELET KÖNYVOSZTALYÁBAN

elől halad a felvilágosító mozgalomban, míg a lengyel-orosz zsidóság a 19-ik században végig megmarad nemzeti kulturájú maradt. E fejlődésében az utóbbi évtizedekben már a háború előtt két nagy zsidó centrum mutatkozik: Amerika és Palesztina, amely új irányt mutat a jövő fejlődés számára.

Simon Dubnow autodidakta volt, aki a szellemi élet legmagasabb polcára küzdötte fel magát. A báró Günz burg által Péterváron megalapított zsidó tudományos akadémia elnök-

helyettese lett, majd megalapította a zsidó történelmi és etnográfiai társulatot. Orosz nyelven írt. A bolsevik uralom első éveiben nem tudott kellőképpen dolgozni Oroszországban és Berlinbe ment, ahol ma is intenzív munkát folytat. Tizkötetes nagy munkájának befejezése után a chaszidizmus kétkötetes történetét adta ki. A zsidó tudományos világ Kelet- és Nyugat-Európában és Amerikában erősen készülődik a csöndben és visszavonultságban dolgozó tudós 70-ik születésnapjának megünneplésére.

Petráss Sári állítólag halálos autókarambol áldozata lett Londonban

London, szeptember 9. Több antwerpeni lap azt írja, hogy Lady Horne és barátja belgiumi autótúrán szerencsétlenül jártak. Gépkocsijuk a Scheldebe zuhant és mindketten a vízbe fulladtak. Londonban valószínűnek tartják, hogy a szerencsétlenül járt meg nem nevezett barátó Petráss Sári magyar származású színésznő volt. Még nem érkezett jelentés arról, hogy a gépkocsit a Scheldeből kiemelték és az áldozatok személyazonosságát megállapították volna.

Az újságírók érdeklődtek Petráss Sári londoni lakásán, továbbá ismerősseinél, de nem tudtak semmi bizonyosat a művésznő felől. A lakáson köztették a saját munkatársaival, hogy Petráss Sári tényleg Lady Horne-nal való találkozásra utazott a kontinensre, de ebből még nem következik, hogy csak ő lehet, aki a Ladyvel együtt a karambolon életét veszítette.

Borzalmas tűz pusztított a pyreusi öbölben

A petróleumszállító hajókról kiömlő benzin kigyulladt és elhamvasztott nyolc vitorlást

Athén, szeptember 9. A pyreusi öbölben a benzint és petróleumot szállító hajókról kiömlő benzin és petróleum meggyulladt. A tűz a tenger színén irrató gyorsasággal terjedt, úgy, hogy a vitorlások nem is tudtak a veszedelem színhelyéről menekülni. Nyolc vitorlást a tűz áldozata lett. A benzinnel és petróleummal megrakott

kilenc hajó azonban meg tudott menekülni olyképpen, hogy kifutottak az öbölből a nyílt tengerre. Az oltásnál katonasági és tűzoltósági vett részt. Számos égési sebet szenvedtek, úgy, hogy felépülésükhöz nincs remény. A kár meghaladja a 15 millió drahmat. (Egy drahma értéke 24-25 lej.)

A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal is küld delegátust a Dolgozó Palesztina berlini kongresszusára

Sassenbach személyesen fogja képviselni az amszterdami szakszervezeti internacionálét

Berlin, szeptember 9. Közölte már az Uj Kelet, hogy a Dolgozó Palesztina Barátainak Szövetsége szeptember 27. és 30-a között Berlinben világkongresszusra ül össze. A kongresszus iránt nemcsak a zsidó munkásság és a progresszív elemek részéről nyilvánul meg nagy érdeklődés, hanem a világ munkássága is felfigyel a készülő kongresszusra, amelyen delegátusaival képviseltetni is fogja magát. A kongresszus megnyitó ülése az egykori urakháza tanácskozótermében lesz. Az előkészítőbizottság már összeállította a kongresszus programját, amely a következő problémákat öleli fel: 1. A zsidóság jelenlegi helyzete, ebbe a kérdéskomplexumba tartoznak a következő referátumok: a zsidó nép szociális struktúrája, a zsidó nép helyzete szerte a világon, a zsidó munkásmozgalom, a zsidó vándorlási kényszer, a nyugateurópai zsidóság problémái. 2. Palesztina szerepe a zsidóság életében, ezen témakörben szerepelnek a zsidó munkásság tevékenysége Palesztinában, zsidó munka és cionizmus, Palesztina felvevőképessége, zsidó kolonizációs munka és az arabok, Népszövetség és Palesztina-mandátum, a dolgozó Palesztina viszo-

nya a mandatárius hatalomhoz és az arabokhoz. 3. Konkrét munkaprogram, e csoport referátumai: a Dolgozó Palesztina-ligák feladatai, munkamódszerek az egyes országokban, iljusági mozgalom a dolgozó Palesztinában.

A zsidó munkásszervezet (Histadrut) nevében M. Jarblum felkereste a Népszövetség nemzetközi munkaügyi hivatalának igazgatóját, Albert Thomast és átnyújtotta neki a kongresszusra szóló meghívót. Thomas behatóan informáltatta magát a Dolgozó Palesztina Világ-szövetségnek szerepéről és a kongresszus céljáról és feladatairól. Majd kijelentette, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal egy speciális kiküldöttel fogja magát a kongresszuson képviseltetni.

Leipart képviselő, a német szakszervezeti szövetség elnöke bejelentette a kongresszus hivatalának, hogy Sassenbach, az amszterdami szakszervezeti internacionálé főtitkára, az internacionálé hivatalos kiküldöttjeként jelen lesz a kongresszuson, a megnyitó ülésen üdvözölni fogja a kongresszust és annak munkáiban részt fog venni.

Dr. Arthur Ruppin, a Jewish Agency végrehajtó-bizottságának tagja, a jeruzsálemi héber egyetemen a közgazdaság

tanára, referátumot fog tartani „A zsidó nép szociális struktúrája” címen. Az előadás kivonata lesz azon nagy munkának, amelyet Ruppin erről a kérdésről eddig írt. Ezen a művön Ruppin már évtizedek óta dolgozik és most áll befejezés előtt.

Toni Sender, a német szociáldemokrácia egyik kiváló vezére, országgyűlési képviselő, akinek az internacionális munkásmozgalomban jó neve van, szintén meg fog jelenni a kongresszuson és részt fog venni annak munkájában.

Amikor James Rotschild báró koldus volt

Párizs, szeptember 9. Párizsi művészkörökben egy nagyon érdekes epizódot említenek föl James Rotschild báróval kapcsolatban. Rotschild néhány évvel ezelőtt olyan helyzetbe került, hogy egy párizsi festőakadémia szegény növendéke megkönyörült rajta és csekély pénzajándékkal segítette. Az esetet abból az alkalomból elevenítik fel a piktorok, hogy James Rotschild utjabban jelentékeny alapítványokat tett fiatal és tehetséges művészek istápolására.

Ez eset előzménye egyébként a következő:

Eugène Delacroix hírneves francia festő egy este vacsorát adott, amelyre meghívta James Rotschildot is. A vacsora a lehető legkedélyesebb hangulatban zajlott le. Egyszerre Delacroix megállott Rotschild előtt és erősen szemügyre vette.

— Mi történt? — kérdezte Rotschild, aki állva itta feketekávéját. — Mit akar kedves mester tölem?

— Kedves báró ur — felelte a művész — önnök bámulatos feje van. Már hetek óta kereselek modellt egy képembe, mely nek előtérben egy koldus áll. Bejártam az egész zsidó negyedet és képtelen voltam találni megfelelő snorrer-modellt. Most megtaláltam. Ne vegye zokon kedves báró, önnök jobb koldusfejet kívánni sem tudnék.

A báró első pillanatban zavartnak látszott, de amikor Delacroix emelkedett hangon mondotta, hogy a művészet szent nevében meg kell hoznia ezt az áldozatot, Rotschild harsányan kacagott és kezét nyújtotta a művésznek.

— Holnap délután a műtermébe jöve!

A vendégek — írók, akadémikusok, piktorok és nagy színésznők — nagyot nevettek az ötleten és maga Franciaország leggazdagabb embere is eredetinek találta a gondolatot, hogy egy nagy festő vásznán koldusként legyen megörökítve.

Másnap pontos időben megjelent a műteremben a multimilliomos, akit Delacroix rongyokba öltöztetett, megfelelő pózba állított és elkezdett dolgozni. Mialatt a mester és modellje teljesen a munkában voltak elmerülve, bekopogtatott egy növendék. Láttá, hogy a mester el van merülve a munkájában, nem akarta zavarni és távozni készült. Mielőtt elhagyta volna a műtermet, végignézett a modellen, akinek szánalmas külseje annyira megrázkáltta, hogy kivette pénztárcáját és átnyújtott neki sutyomban két soust. Azután esöndben eltávozott.

James Rotschild bárót annyira megindította ez az eset, hogy érdeklődni kezdett Delacroixnál a fiatal „jótévő” iránt. A művész elmondotta, hogy a fiatalember egyike a legtalentumosabb és legszegényebb tanítványainak. Igen jöszövényű és igen jó szeme is van. Ha Rotschildot koldusnak nézte, akkor a fej a rongyok nyilvánvalóan nagyon összehangolnak.

Rotschild azonnal följegyezte a fiatal művész nevét és lakását és pár óra múlva elhagyta a műtermet.

Másnap az akadémia növendéke levelet kapott, melynek borítékján a Rotschild bank szerepelt földalóként. A fiatalember reszkető kezekkel nyitotta föl a levelet és a következőket olvasta benne: „Tegnap ön volt szíves két soust ajánlani nekem. Van szerencsém közölni önnel, hogy ezt az összeget kamatostul visszaadom: és pedig tizezer frankot. Legyen szíves személyi igazolványai alapján vegye föl ezt az összeget bankom pénztárából. James Rotschild.”

A fiatalember azonban nem futott mindjárt a pénztárhoz, hanem valami rossz tréfára gondolt és fölcsipetett mesteréhez, aki felvilágosította. Azután feketébe vágta magát és fölment a „koldus-hoz”, hogy megköszönje a nagylelkű kamatokat. Rotschild azóta is gondoskodik „jótévőjéről”, akinek ismételt nagyobb összegeket adott, azonkívül megrendelésekhez is hozzájuttatta.

táv
a br
Évek óta

Déva, szeptember 9. (A dősítőjától). A dőségét hetek óta foglalkoztatja, óta nem fordul krónikájában. ügyesség foghárter ül vizsgáló aranybányákba szességével vad előtt ugyanis a brádi aranyban pásoznak jöttel.

A lopások olyheh fogható m

bár évtizedek óta áll, állandóan nagyobb lopásokkal. A lopást akkor mikor a kibányáztatást vizsgálták ság ugyanis a zsákokban gyűjt sokszorosan lezárta, mély pince mintegy a föld színe alatt zárrakkal ellátott. Más bejárata a néhány szelelőly úgy vannak megkeresztül, csak közelíthették meg vajok. A hármas áll.

Tizmill hiányz

A körültekintő re is, a tiszta aránya alkalmával lopásoknak jött mintegy tizmilliót.

A vastag vasrács készletet ugyanis dig a legkormórn. Az aranyakat ugyanis a tolvajok olyan nagyságu bennük levő arany mennyiségű.

Az azonnal berán kiderült, hogy óta megszervezett amelynek 34 tag módon járult hozzá. A banda vezetői brádi és Alexa I. berek voltak, akik be a banda tagja társaság egyrésztív részt, egyrésztív lalkozott, a hármarany elhelyezése banda többsége foglalkoztatott napzül kerültek ki, a csatottak el, mert aranylopások körü

Kötele gasság

Elképpesztő azonmellyel a banda a tolvajok a szelek közelítették meg a

A negyven mételetük kockáztaereszk

A vasrácsot olyan tük át, hogy azt h tül nem vette észr legmodernebb tolv szerelve, azonkívü legyervekeve men sokra. Olykor nem kat, hanem a főbej pince megközelítésé vasajtó óreit is b

A vasajtókhoz kul aranyzsákokhoz pe tattak és a fölnyitó esételték. Mintaszé dött a bandában s kor csak a véletlen társulatot arra, hog pásokat.

A banda tagjai te dagodtak. Munteant néhány évvel ezelő paraszt volt, nagy feket vasárolt és a parasztságnak.

Kés pénz sorsolás Főnyeremény 1 millió lei

A CLUJI ÖNKÉNTES MENTŐ EGYESÜLET nagy sorsjátéka

Folyósítási: „Alb. n.” Bank Cluj

2187 különféle középszám nyeremény

Összesen: **34500000**

Főnyeremény 1 millió lei

Huzás 1930. dec. 21-én Clujban a legteljesebb nyilvánosság mellett

Egy sors egy ára 100 lei

Vásárolható: Erdély-Bánát területén dohánytözsdekben, borbély és más nyílt üzlethelyiségekben

összegeben

Vidéki rendeléseket 117.— lei előzetes bekielése ellenében a Cluj Központi Sorsjegyiroda (Str. Memorandului 16 szám) eszkezi

Junian igazságügyminiszter táviratilag utasította a dévai ügyészséget a brádi aranylopások sürgős kivizsgálására

Évek óta folytatta üzemeit egy 34 tagu tolvajbando a brádi aranybányákban — Tízmillió lejt értékű aranyat loptak el a legkőrmőfontabb módon az aranytolvajok

Déva, szeptember 9. (Az Uj Kelet tudósítójától). A dévai törvényszék ügyészségét hetek óta olyan érdekes bűnügyi foglalkoztatja, amelyhez hasonló évek óta nem fordult elő az ország bűnügyi krónikájában. Ezidőszent a dévai ügyészség fogházában harmincegy ember ül vizsgálati fogságban a brádi aranybányákban történt lopások bűnrészeségével vádolva. Néhány héttel ezelőtt ugyanis a „Mica” bányatársulat brádi aranybányájában nagyarányu lopásoknak jöttek nyomára.

A lopások olyan méretűek, amelyekhez fogható még nem volt az aranybányában,

bár évtizedek óta, amióta a bánya főnáll, állandóan követtek el kisebb-nagyobb lopásokat a bánya alkalmazottai. A lopást akkor fedezte fel a társulat, amikor a kibányászott tiszta aranykészletet vizsgálták felül. A bányagazgatóság ugyanis a kitermelt aranyat apró zsákokban gyűjti össze, amelyeket egy sokszorosan lezárt, erős vasráccsal ellátott, mely pincehelyiségben őriznek. A pince mintegy negyven méternyire van a föld színe alatt, a főbejáratnál patentzárakkal ellátott hármas vasajtó védi. Más bejárata a pincének ninesen, csak néhány szeleőlyuk, amelyek azonban úgy vannak megalkotva, hogy azokon keresztül, csak életük kockáztatásával közelíthette meg a pincét az aranytolvajok. A hármas ajtó előtt állandóan őrköl.

Tízmillió értékű tiszta arany hiányzik

A körületek övintézkedések ellenére is, a tiszta aranykészlet felülvizsgálása alkalmával a bányatársulat olyan lopásoknak jött nyomára, melyek mintegy tízmillió értékben károsították meg a társulatot.

A vasárnapok mögé elzárt aranykészletet ugyanis megdézsmálták és pedig a legkőrmőfontabb ravaszszággal. Az aranyakat tartalmazó zsákokat ugyanis a tolvajok kicserélték ugyanolyan nagyságu zsákokkal, amelyek a bennük levő arany súlyával egyenlő mennyiségű.

Az azonnal bevezetett nyomozás során kiderült, hogy a lopásokat egy évke óta megszervezett társaság követte el, amelynek 34 tagja a legkülönbözőbb módon járult hozzá a lopások sikeréhez. A banda vezére **Munteanu Gheorghe** brádi és **Alexa Iuon** rudai parasztemberek voltak, akik zseniálisan osztották be a banda tagjainak munkakörét. A társaság egyrésze a lopásokban vett aktív részt, egyrészeük orgazdasággal foglalkozott, a harmadik csoport pedig az arany elhelyezésével volt megbízva. A banda többsége a bánya által egykor foglalkoztatott napszamos parasztek közül kerültek ki, akiket éppen azért bocsátottak el, mert gyanusak voltak az aranylopások körül.

Köteleken 40 méternyi magasságból

Elképesztő azonban az a bátorság, amellyel a banda a lopásokat elkövette. A tolvajok a szeleőlyukakon keresztül közelítették meg a pincét.

A negyven méternyi magasságból életük kockáztatása árán köteleken ereszkedtek le.

A vasrácsot olyan agyafurtaan fűrészelték át, hogy azt hosszú éveken keresztül nem vette észre senki. A banda a legmodernebb tolvajszközökkel volt felszerelve, azonkívül valamennyien felügyelve mentek el a kirándulásokra. Olykor nemcsak a szeleőlyukakat, hanem a főbejáratot is használták a pince megközelítésére és ezért a hármas vasajtó őreit is bevonták a bandába. **A vasajtókhoz kulcsokat, a lepecsételt aranyzsákokhoz peccsétnyomokat csináltak és a fölnyitott zsákokat újra lepecsételték.** Mintaszerű fegyelem uralkodott a bandában s a lopás felfedezésekor csak a véletlen vezette rá a bányatársulatot arra, hogy ki követte el a lopásokat.

A banda tagjai természetesen meggazdagodtak. **Munteanu Gheorghe**, aki még néhány évvel ezelőtt koldus napszamos paraszt volt, nagy házat építtetett, földeket vásárolt és jelentős embere lett a parasztságnak. Hasonlóképpen meg-

gazdagodott **Alexa Iuon** és a banda többi tagjai is. **A lopás felfedezésekor 8-10 faluból hajtották össze a banda tagjait**, akik rövidesen beismerésben voltak és a kiszállott dr. **Pacuraru** dévai törvényszéki főügyész és **Spirean** vizsgálóbíró előtt részletesen bevallották a lopások részleteit. A banda összes tagjait letartóztatásba helyezték és a törvényszék vádтанácsa pár nappal ezelőtt rendelt

el ellenük a vizsgálati fogságot.

Az igazságügyminisztérium felfigyel

A nagyarányu lopásokról a „Mica” bukaresti központja informálta a külföldi újságírókat, úgy, hogy a külföldi sajtóban is napvilágot láttak a brádi aranylopások körülményei. **Junian** igazságügyminiszter a külföldi híradásokra

Braziliában is megkezdődött a forradalom

Newyork, szeptember 9. Az **Associa** ted Press jelenti Buenos Ayresből, hogy a forradalmi kormány érvényeseknek ismerte el az előző rezsim mindazon egyezményeit és szerződéseit, amelyeket Argentína képviselőiben külföldi államokkal kötött.

A lapok táviratai szerint egész Argentínában kezd konszolidálódni a helyzet. A forradalmár katonaságnak a főváros közelében elhelyezett osztagait a lakosság a fővárosba bevonulásukkor nagy lelkesedéssel fogadta.

Irigoyen volt köztársasági elnököt szélütés érte s állapota súlyos.

Newyork, szeptember 9. Montevideói jelentés szerint a braziliai határvizsákról olyan hírek érkeztek, hogy Rio Grande do Sul államban forradalom tört ki. A lakosság elkergette a közigazgatási tisztviselőket és forradalmár csapatokat szervez a központi kormány hatalmának letörésére. A braziliai kormány katonai intézkedéseket fogantatosított a forradalom likvidálására.

Newyork, szeptember 9. A Newyork Herald jelentése szerint Irigoyen hívei Buenos Ayres külvárosában megátámadták a forradalmárokat. Az éjszakai harcban heves összecsapás történt a két tábor között, de végül az ellenforradalmárokat leverték. A csatában 160 sebesültet számoltak össze. A forradalmárok az ellenforradalmi megmozdulás után újabb letartóztatásokat fogantatosítottak a régi kormány hívei között.

A galaci vasgárda antiszemita botrányt rendezett Stere professzor előadásán

A rendőrség egy vasgárdistát tart őrizetben, aki megütött egy rendőrkomiszárt és egy zsidót akit azzal gyanúsítanak, hogy ő „provokálta” a botrányt

Bucuresti—Bukarest, szeptember 9. (Az Uj Kelet tudósítójától). A Dimineata írja a következőket: „Vasárnap reggel Galaeba érkezett Constantin Stere, hogy egy ottani zsidó kultúrkör meghívására az Odeon-teremben előadást tartson „A zsidók az emberiség sorsában” címmel. Néhány nappal az előadás előtt a Vasgárda tagjai bejárták az üzleteket és felhívták a lakosságot, hogy ne menjen el Stere előadására. A galaciai természetesen nem hagyták magukat megfélemlíteni az ifju antiszemita fenyegetéseitől.

Szombaton a Vasgárda tagjai a „Frigator” nevű elemi iskola helyiségében megbeszélést tartottak, ahol határoztak a vasárnapi botrány ügyében. A rendőrség idejében értesítve volt Codreanu

híveinek készülődéseiről. Amarascu rendőrkezes azonnal egyetlen teendőjének azt tartotta, hogy felhívta a kultúrkört az előadás lemondására. A rendőrfőnök kérését azonban nem teljesítették.

Az előadás megkezdése után a rendbontók, akik eléggé nagy számban hatoltak be a terembe, kiabálni kezdtek s közbeszakították az előadót. A közönség azonban szimpátia tüntetést rendezett Stere mellett. Egy adott pillanatban az agitátorok sorából három dörrenés hangzott el. A közönség abban a hiszemben, hogy a tüntetők revolvért használtak — megijedt. Hatalmas pánik keletkezett s a jelenlevők nagy része a kijárat felé torlódt. Néhányan könnyebben megsebesültek, több asszony elajult. Stere

nem vesztette el hidegvérét és a szöszéken maradt. Több intellektuelli felment a tribünre és körülvették a professzort. A botrány elülése után Stere folytatta előadását, melyet hosszasan megtapsoltak.

A rendőrség őrizetbe vette **Marcu** Margareta tanítónőt, **Calip Radu**, **Vartosu** John, **Laptes**, **Chiriac** középiskolai tanuló, **Costinescu** és **Margareta Pap** vasgárdistákat, valamint egy **Lazarovic** nevű zsidót. **Lupascu** főügyész kihallgatta a letartóztatottakat, majd elrendelte szabadlábra helyezésüket. Csúpan **Costinescu** maradt őrizetben, aki megütötte **Varlam** rendőrkomiszárt és **Lazarovic**it, akit azzal gyanúsítanak, hogy ő provokálta a botrányt.

Briand a Népszövetség útján kérte az államokat, hogy a történelem tanításánál vegyék figyelembe minden ország megbecsülését

„A fiatalságnak olyan ideálokat kell adni, amelyek saját hazájának megbecsülésére tanítják, másrészt megbecsülik más országok történetét és népeit“

Csak a jövő évi népszövetségi tanácsülésen fognak érdemben foglalkozni az európai föderáció kérdésével

Genf, szeptember 9. A formai jellegű páneurópai értekezletet tegnap délután megtartották. A zárt ülésen **Briand** beszámolója után angol részről az a kívánás merült fel, hogy az európai unió kérdését terjesszék a népszövetségi közgyűlés elé. Az értekezlet egyhangulag elfogadta a javaslatot. Kimondotta, hogy a föderációnak a Népszövetséggel és népszövetségi alapokmánnal teljesen összhangban kell létrejönnie és **Hymons** holland delegátus indítványára arra kérte **Briand** francia külügyminisztert, hogy az értekezlet határozatát szövegezz meg és a népszövetségi közgyűlésen terjessze elő.

Genfi beavatott körökben elterjedt hírek szerint a népszövetségi közgyűlés napirendre tűzi az európai föderáció kérdését, de az ügyet tanulmányozásra bizottságnak adja, amely részletes jelentést fog készíteni a kérdésről a jövő

évi közgyűlés elé.

Genf, szeptember 9. A Népszövetség ma délelőtti ülésén **Prokop** finn külügyminiszter, mint az állandó mandátumbizottság előadója, betérjlesztette jelentését. A jelentéshez néhányan hozzászóltak, a vitát azonban az elnök azzal zárta le, hogy a népszövetségi tanács a jelentéshez fűzött összes észrevételeket közzölni fogja a népszövetségi tanáchoz tartozó ama államok kormányzaival, amelyek gyarmatok fölött rendelkeznek. Az illető kormányok ezután megtehetik saját észrevételeiket, amelyeket viszont újra a tanács elé fognak terjeszteni.

A fiatalok oktatásáról szóló jelentés során **Briand** arra kéri a Népszövetséget, hasson oda, hogy minden állam történetének, földrajzának és alkotmányának ismertetése körül vegyék figyelembe az államok kölcsönös megbecsülését és ebben az emelkedett szellem-

ben oktassák az ifjúságot. A fiatalságnak olyan ideálokat kell adni, melyek egyfelől saját hazájának szeretetére tanítják, másrészt megbecsülik más országok történetét és népeit.

Henderson angol külügyminiszter Danzig alkotmányának módosítására terjesztett be jelentést. A kanadai födelegátus a pénzhamisítás leküzdéséről tett javaslatot és javasolta, hogy a Népszövetséghez tartozó államok rendőri szakemberei nemzetközi értekezleten vitassák meg a küzdelem módozatait.

Grandi olasz külügyminiszter, a hágai állandó nemzetközi bíróság statutu- mainak módosításáról tett javaslatot.

A Saar-vidék forgalmát biztosító és ellenőrző javaslatokhoz **Briand** és **Curtius** szóltak hozzá. A tanács elhatározta, hogy a két érdekelt kormányt fölkéri a probléma előzetes megvitatására.

ZONGORA, HEGEDŐ

és cselő iskolák, vagy bármilyen kotta legolcsóbban kapható Király János zeneműszaküzetében Cluj, Főter 15 szám

lett figyelmes és tegnap

táviratilag utasította a dévai törvényszéket, hogy a lopások ügyében a legsürgősebben folytassa le a nyomozást.

A nagyszabásu bűnügyben a legteljesebb titoktartás mellett folytatja a nyomozást a dévai ügyészség. Tárgyalásra, a bűnügy hatalmas anyagára való tekintettel, valószínűleg csak a tél folyamán kerülhet sor.

fog tartani „A zsidó kultúrája” címen. Az esz azon nagy munkájáról a kérdés a művön Ruppindolgozik és most áll

met szociáldemokráziára, országgyűlési az internacionális jó neve van, szin a kongresszuson és munkájában.

kor schild báró s volt

9. Párizsi művészon érdekes epizódot s Rotschild báróval chid néhány évvel be került, hogy egy ia szegény növényrajta és esekély tette. Az esetet abeventik fel a pikto. tschild újabban je-yokat tett fiatal és istápolására.

gyébként a követ-hirneves francia orát adott, amelyre tschildot is. A vadlyesebb hangulat-gyszerre Delacroix előtt és erősen szem

kérdezte Rotschild, kávéját. — Mit akar?

— felelte a művész feje van. Már hetek egy képemhez, mely odus áll. Bejártam det és képtelen vol-ló snorrer-modellt. te vegye zokon ked-koldusfejt kívánni

matban zavartnak elacroix emelkedett hogy a művészet kell hoznia ezt az harsányan kacagott művésznek.

a műtermébe jö-akadémikusok, pik-znök — nagyot ne-naga Franciaország e is eredetinek ta-gye egy nagy festő t legyen megörö-

ben megjelent a mű lliomos, akit Dela-ötetett, megfelelő zedt dolgozni. Mi-odellje teljesen a lmerülve, bekopog-Látta, hogy a mes-munkájában, nem avozni készült. Mi-a műtermet, végig-akinek szánalmas natotta, hogy kivet-nyujtott neki suty-zután esőndben el-

arót annyira meg-gy érdeklődni kez-iatal „jövő” iránt a, hogy a fiatalem-ntumosabb és leg-nyainak. Igen jószí-ne is van. Ha Rot-ézte, akkor a fej s-lóan nagyon össze-

töljegyezte a fiatal sát és pár óra mul-met.

ia növénydéke leve-boritékján a Rot-földöként. A fia-zekkel nyitotta föl-zókat olvasta ben-zíves két sout aján szerezésem közölni szszegat kamatostul t tizezer frankot.

helyi igazolványai az összeget ban-nes Rotschild.”

ban nem futott obz, hanem valami és fölsietett meste-totta. Azután feke-fölment a „koldu-sje a nagylelkű ka-zóta is gondosko-ának ismételtelen-t, azonkívül meg-ajuttatta.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő: Jánbor Ferenc
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszegi Ernő, Hotel Imperial
Cikkeink utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

A Haggibbor jubileuma

Vasárnap ünnepli a kolozsvári Haggibbor impozáns keretek között fennállásának tizéves jubileumát. Az egyesület vezetője meghívta az ünnepségre az uralkodót is, aki ismeretesen legteljesebb pártfogója a romániai sportéletnek. Az uralkodó magántitkára, C. Dimitrescu utján válaszolt a Haggibbor meghívására és igen meleg hangú levélben üdvözölte az egyesület vezetőjét a jubileum alkalmából. A levél ugyanakkor közli, hogy az uralkodót az erdélyi kerületi sportszövetség elnöke fogja az ünnepségeken képviselni. Ugyanő fogja az uralkodó nevében a szöveget bevinni a Haggibbor jubileumi zászlajába.

A Haggibbor vezetősége lázas munkát fejt ki az ünnepségek sikere érdekében. A sportprogram középpontjában a Haggibbor és a csernovici Makabi mérkőzése áll, amelynek kimenetele elé általános érdeklődéssel tekintenek. Ezenkívül különös érdeklődésre tarthat számot az egyesület egyes szakosztályainak szereplése. Az egyesület vezetősége ezúton hívja fel azokat, akiknél gyűjtővek vannak, hogy csütörtök estig terjesszék be elszámolásukat.

A sandomingói tornádó által okozott kár meghaladja a harminc millió dollárt. Newyorkból jelentik: Santa Domingóból jelentik, hogy a tornádó által okozott kár Sandomingóban meghaladja a 30 millió dollárt. Számolni kell azzal, hogy a katasztrófa 5000 emberéletet követelt áldozatul, mert az eltűnteknek jelzettek közül csak nagyon kevesen kerültek meg. A romok eltakarítása folyamatosan van. Naponta átlag 150 új halottat találnak az épületek romjai között.

Hoover elnök kegyeletes szavakkal parentálta el az óceánrepülők hősi halottjait. Washingtonból jelentik: Hoover elnök Costes és Bellonte francia óceánrepülő ma végbement audienciája alkalmával mondott beszédében kegyeletes szavakkal emlékezett meg az óceánrepülők azon hőseiről, akik merész vállalkozásaik közben életüket vesztették. A két francia óceánrepülő holnap elhagyja Washingtont s néhány napon belül amerikai közrepülő utra indul.

Eljegyzések. Dávid Titust Gherláról eljegyezte Stern Béla Căian. Minden külön értesítés helyett.

Jakab Böske Baia sprie és Hartmann Zoltán Gherla jegyesek. Minden külön értesítés helyett.

A török ellenzék tovább folytatja kampányát a kormány ellen. Londonból jelentik: Szmirnában a török ellenzék újabb négyülést tartott, miután biztosítékot nyertek afelől, hogy a rendezés nélküli folyó gyűlésen hatósági közbeavatkozás nem történik. A szónokok kritizálták a kormány külpolitikáját és azokat a vasuti szerződéseket, amelyek a külföldi tőke rabszolgáivá tesszik a török adófizetőket millióit. A párt határozatban tiltakozott újabb vasuti szerződések kötése ellen, mert a mai generáció az eddigiekből származó terhek viselésére is aligha képes.

Orvosi hír. Dr. Király Jenő, a párizsi Rotschild-kórház volt sebészeti és nőgyógyászati osztályvezető orvosa rendelkezést Str. Memorandului (vált Unió ucca) 4. szám alatt megkezdte. Rendel: délután 2-5-ig.

Értesítés templomülés ügyben. Figyelmeztetjük mindazokat, kik a múlt évben a Str. Parisban lévő orthodox nagytemplomban, a templom udvarán lévő Beszhamidrásban, a Str. T. Vladimirescuban lévő Sász Chevra templomban, valamint az Eötvös uccai iskola helyiségeiben berendezett fiókimaházakban imaszéket béreltek és bérletüket az idén is fenntartani óhajtják, hogy azt legkésőbb szeptember 16-ig, a Szelichos harmadik napjáig újítsák meg, mert ezen határidő lejártá után a fennmaradt imaszékek a régi bérlekre való tekintet nélkül szabadon lesznek kiadva. Az imaszékek kezelősége.

Vakmerő selyemcsempésztét kíséreltek meg Popovici pénzügyminiszter fülkéjében

Bucuresti-Bukarest, szeptember 9. Az Adeverul értesülése szerint vakmerő selyemcsempészi kísérlet történt abban a vasuti fülkében, amelylyel Popovici pénzügyminiszter utazott. A csempészek azt hitték, hogy a

pénzügyminiszter jelenléte meg fogja akadályozni a vámhivatalnokokat az ellenőrzésben, de poruljártak. Ugyanezen vonatnak egyik hálófülkéjében is nagymennyiségű selymet találtak.

A horvát nép felszólította Briandot, hogy az elnyomott nemzetek véleményét is kérje ki Pán-Európáról

Genf, szeptember 9. Krnjevic volt horvát miniszter tegnap Briandnak emlékiratot nyújtott át, amelyben az európai föderáció propagálóját az elnyomott horvát nemzet nevében arra kéri, hogy Pán-Európa megalkotásánál ne csak az európai kormányokat kérdezzék meg, hanem azokat az Európában élő nemzeteket is, amelyek nem élnek külön állami életet és még csak önkormányzatot sem élveznek. A horvát nép — hangoztatja az emlékirat — vezérének, Radics Istvánnak meggyilkolása után sem mondott le arról,

hogy nemzeti ideáljaiért békés úton küzdjön és a jövőben sem ismeri magát előtt fontosabb feladatot, mint a céljának megvalósítását. A memorandum a továbbiakban rámutat arra, hogy a szerb-horvát viszony az európai béke és a népek közötti közeledés egyik leghatékonyabb kerékkötője, mert a szerbek az elnyomás alatt élő horvátokról nem akarják elismerni, hogy a békeszerződés a horvát nemzetet a szerb-szlovén-horvát-államközösség egyik alkotóelemének tekinti.

Felhívás Kolozsvár magánalkalmazottaihoz. A Cluj Magánalkalmazottak Szakszervezete folyó hó 11-én, csütörtök este 8 órakor tartja évi tisztújító közgyűlést, amely foglalkozni fog az összes aktuális szakmai ügyekkel. A közgyűlés a szervezet helyiségében lesz megtartva, Str. Cogălniceanu (vált Farkas ucca) 7. szám alatt. Az összes tisztviselőket és kereskedelmi alkalmazottakat megjelenésre szólítja fel a Szakszervezet vezetősége.

Bukarestbe helyezi át központját a Lemnul-favállalat. A kolozsvári „Lemnul” fatermelő vállalat, amelynek Gyergyószentmiklóson van két gatteres fűrészüzeme, rövidesen Bukarestbe helyezi át a székhelyét. Az áthelyezést az a tettes szükségessé, hogy a vállalat már régebben inkább a regáti piacon dolgozik és így az adminisztrációt sokkal racionálisabban rendezhető be a fővárosban.

A SABBATAJ CVI A MAROS VÁSÁRHELYI IRODALMI TÖRVÉNYSZÉK ELŐTT. A marosvásári helyi zsidó kulturházban nagy közönség jelenlétében zajlott le a helyi csoport irodalmi tárgyalása, melynek vádoltja a XVII. századbeli álmessias: Sabbataj Cvi volt. Az irodalmi törvényszék elnöke: dr. Löwenstein Lajos röviden ismerteti azt a hatalmas mozgalmat, amelyet Sabbataj Cvi lobbantott lángra s mely messze évtizedeken át érezte hatását. Majd átadja a szót a vád képviselőjének: Rosenfeld Sándornak, aki közel egy órással beszédében bírálta Sabbataj Cvi működését és annak káros hatását a zsidóságra nézve. Szerinte késleltette a cionista mozgalom beindítását és kompromittálta hosszú időre a zsidó tan egyik legszebb részét, a messiánizmust. Péterffy Endre védőbeszédében igyekszik kimutatni, hogy Sabbataj Cvi kényszerhelyzet hatása alatt cselekedett és hatása a cionizmus szempontjából sem volt káros, amennyiben némiképpen a cionizmus előfutárjaként tekinthető. Rosenfeld Böske, dr. Klein Dezső, dr. Erdélyi Emil, Benzel Béla és Schwartz Ernő esküdtek érdekes motívumokkal indokolták meg ítéleteiket. Az esküdtek négy szavazattal egy ellenében úgy döntöttek, hogy Sabbataj Cvi működése nem volt káros a zsidóságra nézve. A vendégek közül dr. Antalffy Endre tanár szólott hozzá, aki nívós és értékes elő-

adásában a sabbataji mozgalom folytatását és jelenlegi helyzetét ismertette. A nagy érdeklődésre való tekintettel a helyi csoport elhatározta, hogy ezután kéthetenként rendezi meg vitadélutánjait a különböző problémákról irodalmi törvényszék formájában.

A Haggibbor teniszesei figyelmébe. A Haggibbor tenisz-szakosztálya ma, szerdán este 7 órakor gyűlést tart, a City-kávéházban lévő klubhelyiségben. A tárgysorozat fontosságára való tekintettel az egyesület vezetősége kéri az összes versenyzők megjelenését.

Katasztrófális robbanás egy francia löszergyárban. Párizsból jelentik: Ma reggel a brieuixi löporgyárban nagy robbanás történt, mely tíz ember életét követelte. A sebesültek száma negyven. A robbanás ereje oly nagy volt, hogy tíz kilométeres körzetben az ablakok a légnyomástól összezúzódtak. A hadügyminisztérium megindította a vizsgálatot.

Amerikában a gyorsvonat elűtött egy társasautót, tizenkét utas szörnyenhalt. Newyorkból jelentik: Mississippiben államban Baton Rouge közelében egy gyorsvonat társasautót üttött el. 17 utas közül tizenketten szörnyenhaltak, a többi megsebesült.

Nemzetközi katolikus munkásokongresszus Ausztriában. Bécsből jelentik: A vorarlbergi Feldkirchenben ma 15 nemzet katolikus munkásszervezeteinek delegátusai kezdték meg konferenciájukat. A megnyitó ülés után a bolsevizmus volt a konferencia első tárgya.

A bécsi mintavásáron sok a balkáni érdeklődő. Bécsből jelentik: A mintavásáron különösen a Balkán államokból tömegesen jelentek meg érdeklődők és vásárlók.

Egy antifasiszta rálött a luxemburgi olasz követség egyik alkalmazottjára. Luxemburgból jelentik: Egy antifasiszta az olasz követség egyik alkalmazottját az uccán három revolverlövessel súlyosan megsebesítette s azután elmenekült. A hatóságok megállapították, hogy a merénylőnek sikerült átjutnia a francia határon.

Kommunista tüntetés volt Prágában. Prágából jelentik: A kommunisták a Venczel téren nagy tüntetést rendeztek s összetűztek a karhatalommal. A vörös zászlók alatt megjelent tüntetőket sikerült szétkergetni. Számos letartóztatás történt. Az őrizetbe vettek között van három szenátor és több képviselő is.

Mindenféle gyümölcsöt

(hullottat is) Farkas Lajos és Fia-cég gyümölcs és bor-párlat főzdéje
CLUJ, Strada Paris 45. sz. Telefonszám 9-34.

Miss Brazilia lett Miss Universe. Newyorkból jelentik: Rio de Janeiróból jelentik, hogy a világszépségversenyen Miss Brazilia, Yolanda Payrat választották meg Miss Universté. Második lett a görög, harmadik a portugál szépségkirálynő. Miss Universe 10 ezer, a második és harmadik helyezettek 1000-1000 dollár tiszteletdíjat kaptak.

A magántulajdon nemzetközi védelméről tanácskoztak a nemzetközi jogász kongresszuson. Newyorkból jelentik: Az International Law Association kongresszusának tegnapi ülésén a külföldiek magántulajdonvédelmének nemzetközi jogi biztosítékairól tárgyaltak.

Hideg ős és korai tél várható. Majna-Frankfurtból jelentik: A meteorológusok szerint az idei ős október és november elejének hőmérséklete alacsonyabb lesz a szokottnál és ebben az évben korán fog a tél beköszönteni.

Borotválva feldarabolt női hullák a Szajnában. Párizsból jelentik: Rémes leletre bukkantak tegnap Párizsban. A Szajna-parti rendőrség egy szalmakosárban egy női hullára talált, amely újságpapíros közé volt esomagolva. A szerencsétlen nőt gyilkosa borotvával csaknem izekre vágta. Az áldozat egyik újján értékes briliáns gyűrű volt, amelyből arra következtetnek, hogy a feldarabolt női tetem életében a jobb társaságokhoz tartozott. Az egész párizsi rendőrség lázasan nyomozza a borzalmas bűnesemény elkövetőjét.

Lingual. Idegvezető Tolmácsok

ITALIA

Mit kell látni, hogyan kell nézni, mit lehet
döbben, fáradságban és költségben megtakarítani,
hogyan lehet
előzetes nyelvtanulás nélkül
magát olaszul megértetni
TRIESZTTŐL-RÓMAIG
Irta: Dr. HONTI REZSÓ

A vaskos, több mint 520 oldalas kötet bolti ára fűzve... L 170
Kapható az UJ KELET könyvosztályában

A nők legkedveltebb írói!!!

A nőknek Colette Gyp és Glyn. So száz ezer asszony, leány gyönyörködik bennük
Most 70 százalékkal olcsóbbak ezen írók legjobb könyvei!

GYP		
Line imádója	52 lej	
Az örök bakfis	52 lej	
A szép Guerandné	52 lej	
A zárlott társaság	52 lej	
GLYN		
Acél és kova	52 lej	
Az ellentét	52 lej	
Ez az ára	80 lej	
Férfi és leány	80 lej	
A karrier	80 lej	
A második Ambroziné	80 lej	
A nagy feladat	80 lej	
A nagy pillanat	80 lej	
Öt év múlva	52 lej	
Római színjáték	50 lej	
Tul az óceánon	80 lej	
Vak szerelem	60 lej	
ESCHRUTH		
Árvácska	40 lej	
Lengyel vér	60 lej	
Magamért szeressen	40 lej	
A medvevár lovagja	40 lej	
Boldogság csillaga	40 lej	
Diadal	40 lej	
Hazard	40 lej	
Zsugori néne	40 lej	
COLETTE		
Bűnös ártatlanság	66 lej	
Cinei	52 lej	
Cinei meghal	52 lej	
Gyerekek	52 lej	
Mitson kisasszony	52 lej	
Az örvényben	66 lej	
Az örvény szélén	66 lej	

KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN

Robotot

A gépmember találója kénytelenül

London, szeptember 9. Megemlékezett a gépmemberről, egy erről a szenzációs felmúlt hónapokban Anglia varieté-színházában pedig nemesek képe a gépmember jár, ha Sok kísérlet történt a technikai feltételek gond, az őrizték, mindaddig erre irányuló kísérletben a Robot kénytelen volt ideadni. Egy szakember munkálataiban most elmondta Leleplezésében a természetű messze maga mögött a gémbereket, a mai csodarábbi Góleben még ma is sokikus hanglamo technika lerakozása a mai korszakának a technikai vívmányok hang- és fényhulláma, hogy ezt a gémbereket többi berlini rá- ták az ugynevezett Ennek a működésében funkciójában a kutyanak a mera volt elhelyezve a nyitott voltak. A kutya bel- motort helyeztek el, adtuk volt, hogy a fejte működő kerel

Ha már most egy fotokamerába vetődött a fénye, akkor egy- ennük ki, amelyik támogatva, a ké- a. Ha a két fotokamra fény hatolt be, a lámpa fénye, akkor a áram egyidejűleg ind a két motort. A or működött, akkor adt, ha azonban a faldfordulatot kell- sak a bal, vagy a jobb otlevő fotokamerát meg, minek követke- gy a jobb oldali mo- s a kutya vagy bair- ult.

Hasonló dolog játsz- al is. A Robot belső- endezés, amely villa- ott forgattuk segít- mechanizmust akké- gy az egyensúly mi- Robot nem esik el. üködő fejben pedig- an, amelynek azoko- ormálisán a hangs- k, egy távkormány- ekötésben a kész- ormányzó-gépezet a szes rádiójeleket a- atandó funkciókká- tített helyen álló rá- ak a mozdulatoknak- eket a Robotnak ten- amu áramlókéseket- módon, ahogy példá- engő, amelynek az- ak le. Ez a tolorud- antására egy bronz- gaskereket vezet eg- aktuson keresztül, m- kökődő légnyomás-esa- gy záródnak be. A- szekötésben van- t tartalmazó edénny- imént leirt módon- ap, akkor a sűrített- bb karba hatol be és-

A sűrített leveg- or állítja elő, amely- sejében van. Természetes, hogyha- ezeket a lökéseket- n majd a jobb, majd- ják, a Robot az emb- szethíven utánozha- don történik az egész- zudata, valamint a- lehajtása. Linthogy a Robotna- zudatát kell tennie- volna a sok paranc- us uton leadni; erre- müregeiben ugyanol- nak, mint a Phil- ly kamerákat fény-

Színház—Mozi

Párizsi kulisszák mögött

Egy francia színházi ujság visszaküldte közl arról, hogy a különböző századokban mikor kezdődtek az előadások. A kimutatásból kiderül, hogy az emberek mindig későbbben feküdtek le. 1609-ben a Théâtre du Marais és a Hôtel de Bourbonne déli egy órákor kezdtek előadásukat, mert ebben az időben csak matiné voltak. 1670-ben délután 3 órákor kezdődtek az előadások s este hétig tartottak. 1685-ben délután ötök huzták föl a függönyt, 1776-ban délután félhatkor, 1841-ben este félhatkor és 1865-ben már félnyolckor. Manapság rendszerint félnyolckor, vagy nyolckor kezdődnek a színházi előadások. Párizsban kilenc órákor. De a francia fővárosban van már egy színház, melyet Tizorai színháznak kereszteltek el, mert ott csak tíz órákor kezdődik az előadás.

A Comédie Française minap helyezték el Robert de Flersnek szobrát, ki hí társzerzőjével Caillaivel egy egész korszakot mulattatott ragyogóan elmes, könnyed vigjátékaival. Molière házában délután leplezték le a szobrát, minden különösebb szertartás nélkül. A könnyed muzsák költője, Paul Hervieu és Anatole France közé került a nagy lépcsőházban, mely az első erkélyhez vezet. Este Flers Primerose című megindító vigjátékát játszották. Felvonásokozkban a kegyeletes kezek virágokkal borították a szobrát.

A párizsi színházok véglegesen megtörtént a hosszú ruha és hosszú haj szentítése. Gerbidon és Armond egyik darabjában a színésznők egytől-egyig hosszú ruhákban léptek föl. Amikor kijöttek a színpadra, a nézőtér meglepetten sóhajtott föl: Vége a kurta szoknya divatjának. A divat ítemét mindig a színésznők diktálják. Kétségtelen, hogy a hosszú szoknya bizonyos méltóságot ad a hölcsőnek. Kurta szoknyában fölöttébb bájosak voltak az operetprimadonnák, de egy tragika festőibb és megrázóbb hosszú szoknyában.

A rövid haj is végsőképpen eltűnik a színházról. Sok párizsi színésznőt szólaltattak meg ebből az alkalomból s majdnem egyöntetűen azt vallják, hogy egyelőre parókában játszzák a hölcsőket, mindaddig, míg meg nem növesztik a hajukat.

Vergilius születésének kétezeréves évfordulója alkalmából Daciert, a drámaíró megkérdezte egy ujságíró, hogy kit tart nagyobbobbnak: Vergiliust, vagy Homeroszt. Ezt felelte: — Homeros nagyobb. Ezer évvel — nagyobb...

A Wagner-kérdés — megint az érdeklődés homlokterébe került. Egy francia könyv jelent meg a XIX. század legnagyobb szerzőjéről, melyet egyenesen Wagner leleplezésének tekinthetünk. Nem a zenei lángszét bírálhatja ez a könyv, hanem az embert, akiről nyers igazságokat mond.

A könyv központjában Wagner szerelmi élete áll és természetesen első felesége, Wilhelmine Planer, Minna, a szegény Minna. Az ő pörét veszi újra tárgyalás alá az életrajzi tanulmány. Minna Szászországban éldegelt, már elfelejtetten, mikor egy napon fölkereste őt egy angol hölgy, Burreliné, aki bejárta az egész kontinentet, hogy Wagner-emlékeket, ereklyéket gyűjtsön. Az angol hölgyet fogadta Minna, de eleinte hallani sem akart arról, hogy megnyilatkozzék előtte. Végül beadta a derekát. Lassanként megvált féltve őrzött kínosától, a leveleitől, melyeket volt férje intézett hozzá szerelmük hajnalán. Burreliné nem is élt vissza a levéltokkal s csak Minna halála után, 1929-ben jelent meg Minna és Wagner levelezése.

Ez olyan kedvezőtlen fényt vet Wagnerre. Wagner félisten. Vallás keletkezett körötte, oltárok épültek, vannak főpapjai, segédlelkészei, kardalosai is. De az ember, ez a karvalyosru zseni, nem igen felel meg a polgári (vagy mondjuk nyárspolgári) erkölcs követelményeinek. Nem egy barátjának feleségét elcsábította, aztán neveltségessé tette a férjét. Horstein ezt írja róla:

—Kölesönkérte a szerelmét, mert sem mit sem tudott magától megtagadni. Ez a gyengéje egyik igen erős tulajdonsága volt. A könyv írója azonban hangsúlyozza, hogy a kivételes alkotók valóban nem élhetnek a hétköznapi morál vastörvényei szerint. André Gide szerint: „szentek között nincsenek művészek és a művészek között nincsenek szentek.”

Burreliné annak idején váltig csodálkozott, hogy mikor közzétették Wagner és Minna levelezését, a Minához intézett levelek közül a legrégebb 1842-ből keltező volt, holott a vele való házasságot Wagner 1836 november 24-én kötötte meg. Így került szegény Minna abba a színbe, mint hogyha ő szegény rávarrta volna magát az urára. Az újabb levelek közül azonban kiderül, hogy az ellenkező az igaz, Minna csak hosszú kérésre-könyörgésre lett a felesége Wagnernek.

A Magyar Színház Iradjánának Közleményei

A Magyar Színház moziának diadalmas műsora, Emil Jannings hangos filmje. „Az áruló” eddigi előadásain megjelent nagyszámú közönség az elragadtatás hangján nyilatkozik a film nagyszerűségéről. Emil Jannings csodálatos játékaról. Emil Jannings alakítása, a film rendezése, kiállítás a legtekélyesebb, amit eddig filmen láttunk, hatásosan kiegészítő része a filmnek, a kísérő zene, amely minden egyes jelenetet megfelelően aláfest, kiegészít. A nagy siker folytán a mozgó vezetősége megkísérelte a film prolongálását, hogy lehetőleg egy-két nappal tovább, esetleg szombatig műsoron tarthassa, sajnos a kísérlet nem sikerült, mert a filmet még csütörtökön éjjel el kell küldeni Temesvárra, ahol az már pénteken bemutatásra kerül s így visszavonhatatlanul utoljára csütörtökön kerül vetítésre négy előadásban, u. m. 3, 5, 7 és este 9 órákor. Helyárak: 30, 20 és 10 lej.

Pénteken, szeptember 12-én új műsor. A páratlan sikert aratott Jennings-film után, pénteken új szenzációs hangos film-attrakció kerül bemutatásra a Magyar Színházban. Előadások 3, 5, 7 és este 9 órákor. Helyárak: 30, 20 és 10 lej.

Vasárnap délelőtt 11 órákor matiné 15 és 10 lejes helyárakkal. Vasárnap délelőtt 11 órákor 15 és 10 lejes helyárakkal matiné gazdag, attrakciós műsorral.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI-MŰSORA
Szerdán 3, 5, 7 és este 9 órákor: „Az áruló. Emil Jannings szenzációs hangos filmje 8 felvonásban. Hangos előjáték, mint kísérő szám. Helyárak: 30, 20 és 10 lej.
Csütörtökön 3, 5, 7 és este 9 órákor utoljára: „Az áruló”. Emil Jannings grandiózus hangos filmje 8 felvonásban. Hangos, énekes előjáték. Helyárak: 30, 20 és 10 lej.

Hare egy asszonyért. (Filmbemutató a Corso-filmszínházban.) Még a szokásos női daraboknál is gyengébb műsor. Két és félórán keresztül csak sportot kap a néző. Egy kis szerelemmel felhígítva. A bemutatásra kerülő drámát egy négyfelvonásos természetes kép előzi meg, amelyben jó másfélórán át nem történik semmi más, mint az, hogy két unatkozó fiatalember motoros ké-

rékpáron járja a Dolomit-alpokat. Mint idegenforgalmi propaganda-film is rossz mert fásztó. A színházat félig sem megtöltő közönség tulnyomó részben át is aludta az egészet, hogy felvillanyozott érdeklődéssel várja a slágert. Persze, a felfokozott várakozást mély csalódás váltotta fel, amikor motorkerékpáros után 7 felvonásos autóverseny következett. A zubogó eső sok embert meg akadályozott abban, hogy otthagya az unalmas előadást. Most, amikor a nyárnak vége van már, a közönség igazán jobb műsört szeretne kapni a meglehetősen magas helyárak ellenében a Corso mozi vezetőségétől.

RADIO MŰSOR

Idő: Középeurópai SZERDA, SZEPTEMBER 10.

Bukarest. 12: Grammfón. 12.30: Hírek. 12.50: Grammfón. 17: Zenekar. 17.30: Felolvasás. 18.45: Hírek, időjelzés. 19: Grammfón. 20: Zongorahangverseny. 20.30: Felolvasás. — 20.45: Dalest. 21.15: Hegedü. 21.45: Hírek.

Budapest. 9.15: Az Országos Postás zenekar hangversenye. Kraul: Bakánóták. Leopold: Flóra. Auber: Fra Diavolo. Schubert—Berté: Három a kislány. D'Albert: Hegyek alján. Lehár F.: Luxemburg grófja. Kéler B.: Katonai takarodó.

9.30: Hírek.
12: Déli harangszó az Egyetemi templomból. Időjelzés.
12.05: Hangverseny.
12.25: Hírek.
1: Pontos időjelzés, időjelzésjelentés.

2.30: Hírek.
3: Piaci árak és árfolyamhírek.
3.30: Morse tanfolyam.
4.10: Dr. Kenessey Magdolna felolvasása: „Jókai és Petőfi barátsága és meghasonlása”.

4.45: Pontos időjelzés, időjelzésjelentés, hírek.
5: Zalai Szalay László dr. novellái: „A pusztai ballada”-ból: Idegen és jövevény vagyok. A földkereső Csapi.
5.30: Szotyori Nagy Jolán magyar nótákat zongorázik. Régi magyar népdalok. Balázs-nóták.

6.15: Olasz nyelvoktatás.
6.15: Operettrészletek. Gilbert: Az uralkodó hereceg. Nebdal: A vincellér menyasszonya. Lehár: Friderike. Az asszonyfaló. Kálmán: A hollandi menyecske. Strauss: A Tavaszi Ziehrer: Fesche Geister. Schubert—Berté: Három a kislány — egyveleg.

8: Vidám est. Rendező: Békeffi László.
Szünetben löversenyeredmények.
Utána: Pontos időjelzés, időjelzésjelentés, hírek.
Majd: Debreceni Kiss Lajos és cigányzenekarának hangversenye.

CSÜTÖRTÖK, SZEPTEMBER 11.
Bukarest. 12: Grammfón. — 12.30: Hírek, időjelzés, időjelzés. 12.50: Grammfón. 17: Zenekar. 18.30: Felolvasás. 18.45: Hírek, időjelzés. 19: Grammfón. 20: Szimfónikus hangy. — 20.30:

Felolvasás. 20.45: Operadatok. 21.15: Rádiózenekar. 21.45: Táncczene.
Budapest. 9.15: A Fejes-zenekar hangversenye.
9.30: Hírek.
9.45: A hangverseny folytatása.
11.10: Nemzetközi vízjelzőszolgálat.
12: Déli harangszó az Egyetemi templomból, időjelzés.
12.05: A rádió házikvartettjének hangversenye.
12.25: Hírek.
12.35: A hangverseny folytatása.
1: Pontos időjelzés, időjelzésjelentés.

2.30: Hírek, élelmiszerárak.
4: Rádió Szabad Egyetem. (Az iskolán kívüli népművelés rádióelőadássorozata). A kultuszminisztérium népművelési akciójának grammofonlemezai.
Utána: Pontos időjelzés, időjelzésjelentés.

5.10: Tomcsányi István m. kir. postafőmérnök előadása: „Villámvesztély az antennában”.

5.40: Kurina Simi és cigányzenekarának hangversenye.
6.40: Angol nyelvoktatás.
7.15: Győrirtótanfolyam.
8: Odry Árpád, a Nemzeti Színház örökös tagjának előadói estje.
8.35: A Kotányi nővérek háromzongorás hangversenye.

9.35: Pontos időjelzés, hírek.
9.45: Grammfónhangverseny.
10: Időjelzésjelentés.
10.45: A m. kir. 1. honvédgyalogezred zenekarának hangversenye. Fricsay: Alba regia — magyar induló. Strauss: Otthon — keringő. Lalo: Nyitány az Ysi király c. operából. Csajkovszky: Szláv induló. Liszt: Grand galopp chromatique.

Bécs. 19.30: Massenet: Manon című operája.
Berlin. 20.30: Operett.
Frankfurt. 20.30: Rádiózenekar. — Többek között Schumann IV. szimfóniáját is játszik.

Varsó, Kattovic. 20.15: Táncczene.
Poznan. 20.30: Szólisták hangy.
Milánó. 20.40: Verdi: Traviata című operája.
Róma. 21.05: Puccini: Manon Lescau c. operája.

Prága. 20: Szimfónikus hangverseny. 21.15: Orgonajáték.
Pozsony. 19.20: Grammfón.
Brünn. 19.05: Novák: Tavasz című dalai.
Osló. 22.10: Kabaré.
Toulouse. 21: Grammfón.

Aprohirdetésel
Önálló román-magyar levelező-könyvelő azonnali elhelyezkedést keres. Cím a kiadóban.

Zsidó uricsaládnál 1—2 iskolás gyermek teljes ellátást kaphat. Calea Mitor 94.

Két egyetemi hallgató perfect met, francia, román és magyar nyelvével lakás ellenében elemi- vagy építészeti növendékek correpetálás vállallná. Cím a kiadóban.

Két iskolás lányt tisztességes családalátásra felvesz. Róth. Bán ucca 1.
Fosztott libatoll eladó. Goldstein Gyár, Piata de vite 4.
Kiadó négy szobás új komfortos lakás novemberre. Honvéd ucca 22.

Egy diákot, vagy diáklányt teljes látásra fölvesz izr. uricsalád. Sim Malom ucca 2.
4 szobás földszinti lakás minden lékhelyiséggel október 1-re kiadó Mincova Biztosítónál Regele Ferdinand 37.

Schwartz Ignác orth. kóser vendégház étterme és tejcsarnoka Reg. dinand (Wesselényi ucca) 10 szám alatt megnyitott. A felhasználó tejművek készítményeim. — Ugyanott naponta friss tehén- és bivalytej házhoz szállított is kapható.
Hirdessen az Uj Keletben

XIII EVF. Cluj—Kolozs szept. 11 5690 EV

Uj Kelet az a bántani...
Híreink után...
Közvetítő...
Közvetítő...

Me...
a „prin...

Annyi bizonyos a háború befejezés...
konszolidáció még mekipőben jár, den terén a dezorganizáció és összeomlás elős, egy mindezelés, egy pártot terheség érdekeit összekeverve, fölébe legfőbb alkotmányhiusították a válság...
Intézményes diákzavargásokat a kiobbanással fejedtelenség elfojt...
Bécs. 19.30: Massenet: Manon című operája.

De sem a demokrácia...
kormányzati metó ségfaló politika nek...
akarta meglátni, effektív közreműködés...
rosszul értelmezett...
ből, vagy más...
amely a liberális...
játja — hanem...
ből is, hogy a f...
és aránylag leg...
föltől rendelkező...
egyeduralmat biz...
nemzetgazdaság fő...
nyok hatalmán...
magas összekötet...
kokrácia erejére...
liberális párt, am...
gazdasági vállalk...
érelkőzőségbe...
egész országot. A...
mek „nacionaliz...
szólva liberalizál...
közása volt Brat...
jának. Ha ma a...
lejt kénytelen éven...
ra ráfizetni, ez is...
liberális zsilvölgyi...
zó esetben tömeges...
fenyegetőznek...

Ezt a politikát...
volna az olesó kül...
szágra való beözö...
tila tehát meglobog...
sine“ elvének nemz...
szó-szoros értelme...
tériumból az aján...
külföldi pénzkapac...
kor még igen kees...
az ajánlatok, a lon...
yorki tőzsdéken la...
gyümölcsöző befek...
a bankpörést, hogy...
megakadályozza, m...
megdrágítsa a belf...
kamatai végeredm...
liberális bankok...
amikor mindezzel...